

BIBLIOTECA ELEVIILOR
CLASELE I-VIII

DIMITRIE
BOCINGTIMEANU

LEGENDE ISTORICE
BASME

EDITURA DOINA

839.0-1
B68

DIMITRIE BOLINTINEANU

LEGENDE ISTORICE BASME

Selecție și redactare:
PASSIONARIA STOICESCU

EDITURA DOINA

RECEIVED BY THE

LIBRARY OF THE

UNITED STATES

NAVY

WASHINGTON, D. C.

1914

NOV 11 1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

POEZIILE VECHI ȘI NOI ALE D-LUI DIMITRIE BOĬINTINEANU

(1855)

MOARTEA LUI MIHAI VITEAZUL

Lui C. Negri

Pe câmpia Turzii, pe un verde plai,
Tabără oștirea marelui Mihai.
Acolo, în cortu-i, domnul se gândește:
Fericirea țării inima-i răpește.
Are-o presimțire ce l-a turburat
Și pe mâna-i mândră capul a plecat.
În deșert speranța inima-i răsfăță;
Lacrămile udă gânditoarea-i față.
Înaintea celor ce îl ocolea,
Cu o mantă d-aur el se ascundea.
Către căpitani ce îl încungioară:
— "Dragii mei! Iertați-mi astă lăcrămioară!
E o slăbiciune de care roșesc
Toți câți au un suflet tare, bărbătesc.
Însă sunt minute când natura cere
De la cel mai tare partea-i de durere...
Astăzi poci să număr mai la nouă ani
De când noi ne batem cu atâți dușmani.

Este-adevărat, am făcut, în lume,
 Neamului acesta cel mai mare nume.
 Însă ce-i mărirea fără de folos?
 Ceea ce-i în noapte focul mincinos!
 Singură mărirea nu-i destulătoare,
 Nu voi foc de stele, ci voi foc de soare.
 Câte mii de inimi moartea n-a-nghetat?
 Și în câte case dorul n-a intrat?
 Țara este-n lacrimi și se pustiește.
 Floarea tinerimei câmpul învălește.
 Și în raza slavii unde strălucim,
 Văz, pe nesimțite noi ne mistuim!
 Astăzi lupta noastră orice luptă curmă;
 Ea va fi lovirea cea mai de pe urmă.
 Astăzi este timpul ca să isprăvim.
 Sau români ne perdem, sau români trăim!"

Astfel le vorbește... Dar doi soli sosiră.
 Doi trimiși ai Bastei. Capii toți ieșiră.

— "Basta vă trimite? Spuneți ce dorește!
 Basta, iarăși Basta!... nu mai isprăvește!"
 — "Ce dorește? zice unul din călăi,
 Basta poruncește la vasalii săi!"
 — "Să pornești îndată banda ta în țară!"
 Îi răspunse celălalt cu o vorb-amară.
 — "Mergeți, zise domnul, l-al vostru stăpân!
 Spuneți-i că nu e încă un român
 Care să dea arma pân-a nu se bate!
 De-i bărbat, aice vie a combate!"
 — "Este timp!..." șopteste un ucigător.
 Celălalt trage iute paloșul ușor
 Și c-o lovitură repede și tare
 Îl împlântă-n sânul eroului mare.

Căpitanii iute sar, mi-l înconjur,
Dar Mihai le zice: "Fraților, eu mor...
Spuneți doamnei mele să nu se mânănească
Și-n iubirea țarei fiii mei să-i crească.
Când vor fi în vârstă, să le spuie ea
Că nu voi răzbună pentru moartea mea;
Numai pentru țară și neatârnare
Sânul lor să simtă sântă răzbunare!
Iară voi, tovarăși, mie îmi jurați
Niciodată mâna cu strein să dați!"
La aceste vorbe cade-ntr-al său sânge.
Toat-a lui oștire cu durere-l plânge.
Apele pe cale stau și se opresc;
Paserile-n aer triste ciripesc.
Moartea cu-a ei mână fața lui atinge;
Inima-i îngheată, vorba i se stinge.
Iar viața-i mândră zboară către nori,
Ca mirosul dulce unei stinse flori.

(1852)

LEGENDE ISTORICE

CEA DE PE URMĂ NOAPTE A LUI MIHAI CEL MARE

Ca un glob de aur luna strălucea
Și pe-o vale verde oștile dormea;
Dar pe-un vârf de munte stă Mihai la masă
Și pe dalba-i mână fruntea lui se lasă;
Stă în capul mesei între căpitani
Și recheamă dulce tinerii săi ani.
Viața noastră trece ca suava rouă
Când speranța dulce ne surâde nouă.
Astfel astă dată viața lor cura¹;
Cugetele triste nu-i mai turbura;
Luna varsă raze dulci și argintoase;
Austrul le suflă coamele pletoase;
Căpitanii toarnă prin pahare vin
Și în sănătate lui Mihai închin.
Dar Mihai se scoală și le mulțumește

---

1 Cura (a) - a curge.

Și, luând paharul, astfel le vorbește:
 — Nu vă urez viață, căpitanii mei!
 Dimpotrivă, moarte, iată ce vă cei!
 Ce e viața noastră în sclavie oare?
 Noapte fără stele, ziuă fără soare.
 Cei ce rabdă jugul și-a trăi mai vor
 Merită să-l poarte spre rușinea lor!
 Sufletul lor nu e mai presus de fierul
 Ce le-ncege brațul, iau de martur cerul!
 Dar românul nu va¹ câmpuri fără flori,
 Zile lungi și triste fără sărbători.
 Astfel e vulturul ce pe piscuri zboară:
 Aripile taie-i, că ar vrea să moară!
 Astfel e românul și român sunt eu
 Și sub jugul barbar nu plec capul meu².

PREDĂ BUZESCU

De trei zile lupta n-a mai încetat,
 Și tătarul pare c-a înaintat.
 Dar Buzescu Preda vede cu durere
 Floarea României ce pe vale piere.
 Trece înainte pe un cal în joc

¹ Va - vrea.

² Această legendă istorică, scrisă la Paris, în 1846, a inspirat un tablou pictorului Theodor Aman. Cum menționează o notă din ed. 1865, Mihai Viteazul "fuse eroul ce poetul Dim. Bolintineanu cântă mai cu simpatie". Ca ministru al instrucțiunii și cultelor, poetul a cerut și a obținut de la Adunare un credit pentru ridicarea la București a unei statui a voievodului și pentru aducerea capului acestuia de la Mănăstirea Dealului în capitală. Succesorii lui Bolintineanu la minister nu i-au realizat proiectul decât parțial, și cu întârziere. Statuia lui Mihai Viteazul a fost dezvelită în Piața Universității abia în 1874.

Ce vărsa din ochii-i flacăre de foc;
 Strigă cu tărie cetelor zdrobite
 Ce la glasul-i mândru se întorc uimite.
 Iată că nepotul hanului tătar
 Trece pe-un sălbatec, ager armăsar;
 Unde se arată pe întinsa vale,
 Prin oștirea noastră își deschide cale.
 Iar Buzescu Preda, cum îl întâlnește,
 Îi eșii-nainte și-astfel îi vorbește:
 — Dacă nu și-e frică și-ai credință-n tine,
 O, tătare! vino să te bați cu mine!

Ei descalecară atunci amândoi,
 Și se iau la luptă ca doi junci eroi,
 Ochii tuturoră cată cu mirare
 La Buzescu Preda și tătarul mare.
 Ei se bat la raza stelei cei de foc,
 Flăcările-i albe pe-a lor zale joc.
 Vântul răcorește fruntea lor udată,
 Și mânia dulce sufletul le-mbată.
 Ei se bat în spade - spadele se frâng;
 Și se iau la brațe - se smucesc, se strâng;
 Când tătarul scoate o secure mică
 Și lovind pe Preda pavăza îi strică;
 Dar el cu măciuca astfel îl lovi,
 Încât de o dată căzu și muri.

Iar după aceasta, oastea românească
 Pleacă și învinge hoarda tătarască.¹

1 Lupta evocată a avut loc în ziua de 16 ianuarie 1595, la Stănești, lângă Giurgiu: "Buzestii, mai căpătând ajutor de oaste de la Mihai, le ieșiră în întâmpinare [tătarilor] și se loviră de față, duminică, 16 ianuarie (stil nou), dând vitejește într-înșii, îi biruiră și pe mulți așternură la pământ, îi prind sau se predau ei înșiși; o parte numai scapă cu fuga spre hanul;

MUMA LUI ȘTEFAN CEL MARE

I

Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel,
Unde cură-n vale un râu mititel,
Plânge și suspină tânără domniță
Dulce și suavă ca o garofiță,
Căci în bătlăie soțul ei dorit
A plecat cu oastea și n-a mai venit.
Ochii săi albaștri ard în lacrimile
Cum lucesc în rouă două vioarele;
Buclele-i de aur cad pe albu-i sân;
Rozele și crinii pe față-i se-ngân.
Însă doamna soacră lângă ea veghează
Și cu dulci cuvinte o îmbărbătează.

II

Un orologiu sună noaptea jumătate,
În castel în poartă oare cine bate?
— Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit;
Eu, și de la oaste, mă întorc rănit.
Soarta noastră fuse crudă astă dată:
Mica mea oștire fuge sfărâmată.
Dar deschideți poarta... Turcii mă-ncongior...
Vântul suflă rece... ranele mă dor!

Însuși nepotul hanului pieri această luptă" (N. Bălcescu, *Istoria românilor sub Mihai-Vodă Viteazul*). Preda Buzescu și frații săi Radu și Stroe au fost bravi comandanți de oști ai lui Mihai Viteazul.

Tânăra domniță la fereastră sare.
 — Ce faci tu copilă? zice doamna mare.
 Apoi ea la poartă atunci a ieșit
 Și-n tăcerea nopții astfel a vorbit:
 — Ce spui tu, streine? Ștefan e departe;
 Brațul său prin taberi mii de morți împarte,
 Eu sunt a sa mumă; el e fiul meu;
 De ești tu acela, nu-ți sunt mumă eu!
 Însă dacă cerul, vrând să-ngreueze
 Anii vieții mele și să mă-ntristeze,
 Nobilul său suflet astfel l-a schimbat,
 Dacă tu ești Ștefan cu adevărat,
 Apoi tu aice fără biruință
 Nu poți ca să intri cu a mea voință.
 Du-te la oștire! pentru țară mori!
 Și-ți va fi mormântul coronat cu flori!

III

Ștefan se întoarce și din cornu-i sună,
 Oastea lui zdrobită de prin văi adună.
 Lupta iar începe... dușmanii zdrobiți
 Cad ca niște spice, de securi loviți.¹

---

1 Împrejurarea este povestită în a patra legendă din *O samă de cuvinte* de Ion Neculce: "Ștefan-Vodă cel Bun, bătându-l turcii la Războieni, au mărșu să între în Cetatea Neamțului. Și fiind mumă-sa în cetate, nu l-au lăsat să între și i-au dzis că pasirea în cuibul său nu pierе. Ce să ducă sus, să strângă oaste, că izbânda va fi a lui. Și așе pe cuvântul mâne-sa, s-au dus în sus și au strâns oaste".

FERENTARUL¹*(Fragment dintr-un marș vechi)*

Nu e nici mândria, nu e nici mulțimea
Care în batalii încunun oștimea;

Nu e nici noroc.

Cela ce se bate pentru neatârnaire
Are zece brațe, zece inimi are,
Inime de foc.

Roșiorul² mândru și frumos ca crinul
Când pe mal s-arată tremură Vidinul
La vederea sa.

Face de se miră toată arăpimea,
Ieniceri, spahiii³ și arnăuțimea⁴
Și-i strigă: ura!

Ferentarul ager și cu lungă chică,
Intră în oștime fără nici o frică,
Tare ca un leu.
Iute ca săgeata tabăra străbate,
Bate zece singur, cincisprezece bate:
"Ferentar sunt eu!".

Astfel ferentarul știe ca să moară:
Pentru țara dragă, pentru soțioară
Cine n-ar muri?

---

1 *Ferentar* - soldat din pedestrima ușoară în oastea din țările românești.

2 *Roșior* - cavalerist de elită în vechea armată română

3 *Spahiu* - cavalerist otoman

4 *Arnăuțime* - corp de mercenari albanezi în armata otomană.

Unul ca acela blestemat să fie!
 Nimeni să nu-l plângă, nimeni să nu-l știe
 Când el va pieri!...

Junele fecioare, tineri luptători,
 Pe mormântul nostru vor culege flori!...

FATA DE LA COZIA

Trâmbița răsună sus pe coasta verde;
 Armia lui Țepeș printre brazi se pierde.
 — Iată! strig vitejii, mândru căpitan
 Ce-a ucis cu mâna-i pașa musulman!

Domnul îl sărută și cu bucurie:
 — Spune-mi, vrei tu aur, ranguri sau soție?
 Dacă vrei avere, da-ți-voi cât vrei vrea;
 Dacă vrei soție, da-ți-voi fata mea!

— Doamne! nu voi aur, nici onori deșarte,
 N-am venit în lupte să-mi trag așa parte;
 Plângerile țarei brațul mi-a-narmat;
 Pentru-a ei scăpare astăzi m-am luptat.
 Iar de este vorba să-mi dai soțioară,
 Află că eu însumi sunt o fetișoară!
 La aceste vorbe junele frumos
 Coiful își aruncă, păru-i cade-undos.
 Toată adunarea vede cu răpire
 O fetiță dulce ca o fericire.
 Domnul se răpește¹ de mândrețea ei.

1 Răpi (a) - a fermeca.

— Care din boierii-mi vrei bărbat să iei?
 — Doamne, zise fata, vrei să fiu soție
 Unui din ostașii care-mi place mie?
 Toți sunt bravi la luptă, nu mă îndoiesc;
 Însă pe-al meu mire voi să îl iubesc.

Domnul fiu s-aruncă l-ale ei picioare
 Și cu o vorbire dulce rugătoare:
 — Fii a mea domniță, și îți jur pe cer
 Pentru tine-n lume să trăiesc, să pier!

La aceste vorbe tânăra fecioară,
 Rumenind la față ca o rozișoară:
 — Dacă vrei iubirea-mi să o dobândești,
 Pentru țară, doamne, să mori, să trăiești!¹

UN OSTAȘ ROMÂN ÎNCHIS PESTE DUNĂRE

Porumbiță întristată!
 Eu ca tine sunt strein,
 Și-ntr-o țară depărtată
 Tu cânti tristă, eu suspin!

Însă tu ai aripioare,
 Poți te-ntoarce când vei vrea,
 Iar eu plâng în închisoare
 După dulcea țara mea!

---

1 Această legendă fuse scrisă în Samos. Subiectul e tras dintr-o cronică bizantină (n. ed. 1865).

Tu ai poate-o sorioară
Ce te cheamă ne-ncetat;
Iar eu am o drăgușoară
Ce în lacrimi am lăsat.

Însă tu ai aripioare,
Poți te-ntoarce când vei vrea,
Iar eu gem în închisoare
După mândrulița mea!

Zboară, pasăre curată!
Și te-ntoarnă-n țara ta;
Iar eu, floare aruncată
Pe alt țărm, mă voi usca!

MIRCEA LA BĂȚAIE

Armia maghiară țara a-nvălit;
Soarele, văzând-o, a îngălbenit.
Dar bătrânul Mircea nu se înspăimântă:
Cu o mică ceată de voinici s-avântă.

Nu că el voiește țara a scăpa;
Ci va să-mplinească datoria sa.

Unde este timpul cel de bărbăție
Când murea românul pentr-o datorie?

Pe un cal ce mușcă spuma în zăbale
Printre zi și noapte el își face cale.

— Frații mei, vorbește falnicul bătrân,
 Dumnezeu voit-a ca să mor român.
 Cel ce a sa viață țarei sale-nchină,
 Piere ca lumina într-a sa lumină.
 Ce e-n viața țarei viața unui om?
 Ce e-n primăvară floarea unui pom?

Ceea ce prin stele este-o stelioară
 Și-n nemărginire un minut ce zboară.
 Șoimul când se vede prins de vânători,
 Spun că își sfăramă cuib și pușori.
 Astfel decât lanțul, brațul să le-ncingă,
 Ce-i român, ce-i nobil, astăzi să se stingă.

Unde este timpul cel de bărbăție,
 Când murea românul pentr-o datorie?!

MIHAI SCĂPÂND STINDARDUL

Noaptea se întinde și din geana sa
 Argintoase lacrimi peste flori vărsa.
 Dar setos de lupte, în văi depărtate,
 Un erou în noapte încă se mai bate.
 Singur el se luptă în aceste văi
 Unde mâna morței a culcat pe-ai săi.
 Dar sub mii de brațe trebuie să cază:
 Trece printre unguri fără ca să-l vază;
 Și stindardul țarei el înfășurând
 Către sân îl strânge înapoi cătând.
 Și în umbra nopții armăsarul-i zboară
 Ca o-nchipuire albă și ușoară.
 Spre o apă lată calul s-a-ndreptat;

De maghiari războinici fuge-nconjurat.
Luna după dealuri mergând să se culce
Îi arată calea și-i surâde dulce.
Cei ce îl preurmă se opresc pe maluri;
Dar Mihai cu calul se aruncă-n valuri,
Și de ceea parte singur ajungând
El îmbrățișează calu-i spumegând.

Apoi scoate frâul încă alb de spume,
Și îi zice: – Liber mergi de-acum în lume!¹

MIRCEA CEL MARE ȘI SOLII

Într-o sală-ntinsă printre căpitani,
Stă pe tronul-i Mircea încărcat de ani.

Astfel printre trestii tinere-nverzite
Un stejar întinde brațe vestejite,

Astfel dupe dealuri verzi și numai flori,
Stă bătrânul munte albit de ninsori.

Curtea este plină, țara în mișcare:
Soli trimiși de Poartă vin la adunare.

Toți stau jos, mic, mare, tânăr și bătrân...
Era nobil omul când era român.

---

1 Mihai Viteazul s-a retras peste o "apă lată" - Mureșul - după ce fusese învins de armata lui Gheorghe Basta la Mirăslău.

Solii dau firmanul¹. Mircea îl citește,
Apoi, cu mărire, astfel le vorbește:

— Padișahul² vostru, nu mă îndoiesc,
Va să facă fața un pământ turcesc:

Pacea ce-mi propune este o sclavie
Până ce românul să se bată știe!

La aceste vorbe sala-a răsunat;
Dar un sol îndată vorba a luat:

— Tu, ce într-această nație creștină,
Strălucești ca ziua într-a ta lumină,

Tu, o doamne, cărui patru țări se-nchin³,
Allah să te ție, dar ești un hain⁴!

În murmură surdă vorbele-i se-neacă;
Cavalerii trage spadele din teacă.

Mircea se-ndreptează iute către ei:
— Respectați solia, căpitani mei!

Apoi către solii Porții el vorbește:
— Voi prin cari șahul astăzi mă cinstește!

1 *Firmanul* - ordin prin care sultanul numea sau mazilea un domn.

2 *Padișah* - sultan.

3 Aluzie la stăpânirile lui Mircea cel Bătrân care se intitula "mare voievod și domn... stăpânind și domnind toată Țara Ungro-vlahiei și părțile de peste munți, încă și spre părțile tătărăști, Amlașului și Făgărașului herțeg duce, și Banatului de Severin domn, și pe amândouă părțile pe toată Podunavia până la Marea cea mare și cetății Dârstorului stăpânitor".

4 *Hain* - trădător.

Mircea se înclină de ani obosit,
Însă al său suflet nu e-mbătrânit;

Ochii săi sub gene albe și stufoase
Cu greu mai îndreaptă săgeți veninoase;

Dar cu toate astea fieru-i va lovi,
Ș-albele lui gene încă n-or clipi.

Cela ce se bate pentru a lui țară
Sufletu-i e focul soarelui de vară.

Mergeți la sultanul care v-a trimis,
Ș-orice drum de pace spuneți că e-nchis!

Apoi către curte domnul se îndreaptă.
Fericirea țării de la noi s-așteaptă.

De deșarte vise să nu ne-nșelăm:
Moarte și sclavie la străini aflăm.

Viitor de aur țara noastră are,
Și prevăz prin secolii a ei înălțare.

Însă mai-nainte trebuie să știm
Pentru ea cu toții martiri să murim!

Căci fără aceasta lanțul ne va strânge
Și nu vom ști încă nici chiar a ne plânge!

CĂPITANUL DE VÂNĂTORI¹

Lăutarii cântă, hora se-nvârtește
Și un cal în spume d-odată s-oprește.
— Pace vouă, oaspeți cu genele albe.
Mume tinerele cu aure² salbe!
Bună ziua vouă, juni dănțuitori,
Vouă copilițe, tineri criniori!
Oști nenumărate țara ne robește
Și pe unde trece câmpul înnegrește.

Soarele e galben, norii l-învelesc,
Râurile albe în sânge roșesc.
Cum sub o secure cade-o dumbrăvioară,
Floarea țării noastre sub fier se doboară.
Dacă e vreunul ce simte-ntre voi,
Vie a combate ș-a muri cu noi!

Soarele în abur ca un foc roșește;
Lăutarii cântă, hora se-nvârtește:
— Peste zece sute căpitan sunt eu,
Și ca zece sute bate pieptul meu.
Ceata mea-i frumoasă, ageră, ușoară,
Și pe cai în spume ce ca vântul zboară.
Iar voinicii noștri se chem vânători,
Au lănci veninoase, iar la suflet flori.

---

1 Vânător - soldat în armata Țării Românești.

2 Aură - de aur.

Lumea l-încongioară, ziua se sfârșește,
Lăutarii cântă, hora se-nvârtește:

— Viața în sclavie este o povară,
Iarna nesfârșită fără primăvară.
Însă țara noastră nu e scrisă-n cer
Printre cele slave ce prin veacuri pier.
Căci românul încă știe a se bate
Și urăște viața fără libertate.
Astfel o pădure când s-a veștejit
Pasărea suspină, cheamă-al ei sfârșit.

Nu știu căpitanul dacă-a așteptat,
Dar cu două sute voinici a plecat.

DOAMNA LUI NEAGU¹

Neagoe cel Mare în al său palat,
Ce domnește p-Argeș, zice întristat:
— Monastirea noastră nu e săvârșită
Și a mea avere este isprăvită!
Dragi ostași, ce ziceți, nu ar fi păcat
Ca să înceteze lucrul minunat?
— Biruri noi pe țară pot ca să se puie!
Au răspuns ostașii ca să îl mângâie;
Zic, și ei decide biruri pe români
De la cei mai tineri pân'la cei bătrâni.
Doamna intră-n sală; grațiile slave
Împletesc cu roze zilele-i suave.
Ochii uzi de rouă spre pământ se-nclin;

1 Neagoe Basarab.

Rumenind la față ea vorbește lin:
 — Voi vreți biruri nouă! Neagoe, te teme!
 Mâne toată țara o să te blesteme!
 Astă monastire ce atât iubești,
 Printre fum de lacrimi poate să-o privești!
 Iată diamanturi! vinde-le și-urmează
 Nobila lucrare ce te inimează.
 Căci aceste scule¹ nu le pot purta
 Când femeii pe față lacrimi vor păstra .
 Zice și arată un paner de aur
 Unde închisese gingașul tezaur.
 Ea îl dă. Și fața, ca un frag cocând,
 Rumenă surâde drăgălaș și blând.
 Un bătrân se scoală și-astfel le vorbește:
 — Inima străbună încă viețuiește.
 Țara care naște astfel de femei
 Merită și viață și mărirea ei.
 Căci să știți cu toții că un neam se face
 Mare, sau se pierde cum femeii place,
 Și acum voi zice: Doamne! pot să mor,
 Căci văzură ochii-mi mântuirea lor!²

CUPA LUI ȘTEFAN

Într-o monastire din trecut rămasă,
 În domneasca sală se întinde masă,

1 Scule - bijuterii.

2 Doamna lui Neagu (doamna Chiajna). Este doamna lui Neagu, care a zidit monastirea Curtea de Argeș, acest mic, dar rar și unic monument al țării noastre, în stil bizantin și arab. El poate trece ca al treilea cap d-operă printre monumentele Orientului de acest gen (n. ed. 1865). Soția lui Neagoe se numea Elena și era fiica unui despot (principe) sârb, din care pricină în acte și inscripții i se spune Despina.

Misail prezidă ast banchet voios
Și în timpul mesei zice dureros:

— Ștefan după moarte lasă moștenire
Arcul său și cupa l-astă monastire.
Cu Cantemireștii leșii au venit
Și, prădând locașul, arcul au răpit;

Însă nu răpiră cupa minunată!
Ea trăiește încă, de mirare!... iată!
El arată cupa... toți s-au minunat.
Ea era săpată dintr-un matostat¹.

Servii varsă-ntr-însa dulce tămâioasă.
Fiecine-nchină pentru o frumoasă.
Când la cel din urmă rândul a venit,
Misail ia cupa și-astfel a vorbit:

— "Unde este timpul cel de vitejie?
Timpul de mari fapte?... vai! n-o să mai vie?
A căzut Moldova, căci orice români
Se roșesc la gândul a mai fi stăpâni.

Ei îmbracă manta de înțelepciune;
Dar ca să-și ascundă trista slăbiciune.
Dar înțelepciunea fără-a cuteza,
E ca cutezarea, fără-a cugeta.

Când vedem sfioasă patria română,
Ne-aducem aminte vorba cea bătrână:
Cel ce-e mai aproape de mormântul său
La ideea morții tremură mai rău!

---

1 *Matostat* - jasp, piatră semiprețioasă.

Ștefan nu mai este... însă o să vie
 Alți Ștefani cu viață și cu bărbăție:
 Dacă timpul d-astăzi ne apasă greu,
 Viitorul este al lui Dumnezeu!

Însă pân'să vie lanțul să ne rupă,
 Nu va mai bea nimeni din această cupă;
 Când un suflet mare se va arăta,
 Hâburile cupei le va aduna".

Zice, -aruncă cupa și o sparge-n trei...
 Nimeni n-a strâns încă hâburile ei.¹

DANIEL SIHASTRU

Sub o râpă stearpă, pe un râu în spume,
 Unde un sihastru a fugit de lume,
 Cu vărsarea serii un strein sosi.
 — Ștefan al Moldovei vine a-ți vorbi!
 — Ștefan al Moldovei, Daniel îi spune,
 Să aștepte-afară! sunt în rugăciune.
 — Bunule părinte! sunt rănit și-nvins;
 Însuși a mea mumă astăzi m-a respins!

¹ Poetul versifică a treia legendă din *O samă de cuvinte*, în care Ion Neculce relatează că Ștefan cel Mare a lăsat mănăstirii Putna "arcul lui și un pahar, ce vorbié călugării la mănăstire că este de iaspis". În vremea lui Constantin Cantemir, leșii și cazacii, jefuind mănăstirea, au luat și arcul lui Ștefan. Mai târziu "un egumen, preanume Misail Chisiliță, [...] vrând să să falească, au băut la masă cu acel pahar al lui Ștefan-Vodă, cu niște slugi boierești, ce era zlotăși. Și bând mult cu acel pahar, s-au îmbătat și, fiind beți, au stricat un lucru scumpu domnescu și de minune ca acela". Cum se vede, Bolintineanu dă cu totul altă semnificație împrejurării în care a fost spartă cupa.

Viu să-ți cer povată dacă nu-i mai bine
 Turcilor Moldova d-astăzi să se-nchine?"
 — „Mă înșeală-auzul ori eu am un vis?
 Capul ce se pleacă paloșul nu-l taie;
 Dar cu umilință lanțu-l înconvoaie!
 Ce e oare traiul, dacă e robit?
 Sărbătoare-n care nimeni n-a zâmbit?
 Viața și robia nu pot sta-mpreună,
 Nu e totodată pace și furtună.
 Doamne! tu ai dreptul a schimba-n mormânturi,
 Pentru neatârnaire, oameni și pământuri;
 Dar nu ai p-acela ca să-i umilești!
 Poți ca să îi sfărâmi; dar nu să-i robești!
 Dacă mâna-ți slabă sceptrul ți-o apasă,
 Altuia mai harnic locul tău îl lasă!
 Căci mai bine este supus lăudat,
 Decât cu rușine domn și atârnat!
 Dupe-aceste vorbe, Ștefan strânge-oștire
 Și-nvingând păgânii, naltă-o mânăstire.

FIAȘTRII¹

Subt Mihai Viteazul s-a făcut unire;
 Dar fiaștrii umblă pentru despărțire.
 La Pătrașcu domnul, al lui Mihai fiu,
 Într-o zi s-arată și-ast limbagi îi țiu:

---

1 Fiastru - fiu vitreg.

— Nu mai vrem unire noi cu țara voastră:
Căci ea ne dăruiește neamul nostru!
Dar răspunde unul din cei cinci boieri
Ce Mihai numise mari consilieri:

— Turcii ce însuflă astă cugetare,
Căci unirea face neamul nostru tare;
Și ei vor să vadă pe acest popor
Slab, ca să-l supuie lanțurilor lor.

Sfântă Românie! oare nu suspini?
Carnea ta se vinde la barbari străini!
Sângele și viața-ți sunt puse-n vânzare,
Și tu, dragă țară, stai în nepăsare!

A slăbit poporul cel nebiruit?
Sângele lui tânăr oare-a putrezit?
Ca să vadă astăzi, fără de simțire,
Pe cei răi ai țării dându-o pierire?

Și ce poate dansul cât de tare-ar sta,
Când cei mari lucrează la robia sa?
Când cârmaci molateci vasul duc spre stâncă,
Astui vas, tăria ce-i ajută încă?

Voi nu vreți unirea vechiului popor,
Căci stăpânii voștri încă nu o vor.
Dacă cu robia ce vă umilește
V-ați dedat, cât viața, fără ea lipsește.

Cereți neamul vostru a se despărți!...
Mergeți lipovenii a vă stăpâni!...

Țările române ori vor fi unite,
Ori vor fi în parte la străini robite;

Dar vor fi unite de nu astăzi, mâine:
Căci tiranul trece... patria rămâne!
— Piară toți fiiștii! oastea a strigat!
Țara și poporul încă-au repetat.

Dar fiiștii¹ țării fără de rușine
Merg s-aducă-n țară oștile străine.

ÎNTOARCEREA LUI MIHAI

De la lungi războaie, Mihai cu mărire
Intră-n capitală cu a lui oștire.
El se urcă-n tronul-mândru ocolit.
Cei ce au puterea astfel i-au vorbit:
— Doamne, focul arde în această țară!
Încă ieri cu ură mulți se răsculară.
Dar răzvrătitorii s-au întemnițat,
Și prin zelul nostru țara a scăpat.
— Voi zdrobi răscoala ce țara uraște;
Dar voi sparge încă pricina ce-o naște;
Dacă astă țară umblă-a se scula,
Este semn că n-aveți simpatia sa.

1 Fiiștii" sunt boierii moldoveni, nemulțumiți de trecerea Moldovei sub stăpânirea lui Mihai Viteazul, în primăvara anului 1600. Ei au cerut într-adevăr ca domn, între alții, și pe Nicolae-Pătrașcu, fiul voievodului muntean. Oștile străine au pătruns în Moldova după înfrângerea lui Mihai Viteazul la Mirăslău.

Lui Rudolf¹ voi scris-ați că e răzvrătire,
Că ai noștri cată cu a lui unire.
Dacă cel ce-o cere e răsculător,

Țara mea, eu însumi sunt răzvrătitor...
Am învins păgânii, i-am gonit fară;
Dar a lor sămânță o găsesc în țară.
Ea-ncongioară tronul pentru a-l răci
De inima țării, apoi a-l lovi.
Neputând acuma tronul să-l lovească,
Ea îi urcă scara ca să îl mânjească.
Tronului nu-i pasă de loviri străine
Ca d-acea trădare ce s-ascunde-n sine.
Planta nu se teme de cei ce-o jignesc,
Ca de viermi ce-n sânu-i nasc ș-o vestejesc.
De aș ști că sceptrul se robește vouă
Și oricui să fie, eu l-aș rupe-n două!
Jugul celor barbari oare l-am spart eu,
Ca sub jugul vostru să-mi plec capul meu?
Prinșii fie liberi! au cuvântu-mi dat,
Voi intrați în noaptea d-unde v-am luat!²

MIRON COSTIN

— Mari dureri ai, surioară,
De-mi rupi inima gemând?...

¹ *Rudolf al II-lea* - împărat al Germaniei, rege al Boemiei și Ungariei.

² Comploturi ale unor boieri și apeluri ale acestora la intervenția străină s-au produs în câteva rânduri sub domnia lui Mihai Viteazul. În acest sens N. Bălcescu scrie: „O seamă de boieri, văzând energia și calitățile ce desfășura Mihai, se temură că acest om eroic să nu curme puterea și supremația lor în stat, ce cu atâta nevoie izbutiseră a întemeia asupra puterii domnești.” Alți boieri au acționat „mănați ca totdeauna de patima ambiției și a urii individuale” (*Istoria românilor sub Mihai-Vodă Viteazul*).

— Mari dureri mă încongioară!...
Zice Marioara blând.

Și al morții vâl se-ntinse
Peste fața ei de crin.
Viața-i tânără se stinse
Într-un dureros suspin.

Miron plânge cu suspine
Și mai zice dureros:
— Cui mă lași aici pe mine,
Suflet dulce și frumos?

Dar în sală se arată
De la curte un trimis
Să ucigă astă dată
Cronicarul cel proscris.

Marioara blândă moare,
Miron cade înjunghiat,
Și în ziua viitoare
Două cruci s-au rădicat.

Dar pe groapa lor cea sfântă
Cum dă vânt de primăveri,
Două păsărele cântă,
Cântă ale lor dureri.¹

---

1 Bolintineanu simplifică lucrurile, după schema melodramelor romantice, în care este vorba despre moartea a doi tineri îndrăgostiți. În ceea ce privește locul unde a fost ucis cronicarul de către trimișii lui Constantin Cantemir, el acceptă versiunea lui Dimitrie Cantemir din *Viața lui Constantin-vodă Cantemir*: execuția s-a făcut chiar la Bârboși, în casa lui Miron Costin. După Ion Neculce, antecesorul său a fost ridicat de la Bârboși și pornit spre Iași; slujitorii domnești l-au omorât în drum, la Roman.

MIHAI LA PĂDURARUL

Mihai pierduse lupta¹. El umblă rătăcit,
Și omul, și natura acum l-au părăsit:
E noapte, vijelie... vestmintele-i sunt ude.
— Bine-ai venit, streine!... o voce se aude,
O voce virginală... urmează-mi... ai scăpat!
Și-o mână se întinde eroului mirat.

.....
Într-o colibă mică la zece pași îl duce.
El intră; la lumină zărește-o fată dulce.
Copila îi surâde ca cele dintâi flori
Ce-anunță primăvara la triștii călători.
Părintele ei vine și amândoi veghează
Să aibă mulțumire acel ce-l ospătează.

— Tu ești Mihai Viteazul!... eu ungur, tu român.
Dar nu ai nici o teamă! îi zice-acest bătrân,
Căci ospitalitatea în ceruri e născută
Când ura între oameni era necunoscută.
Ea își deschide sânul la toți câți o doresc:
Altminterea, ar pierde caracteru-i ceresc.
Sub simplele vestminte s-ascunde câteodată
O inimă de ură și de trădări curată
Precum, sub manta d-aur a omului bogat,
S-ascunde câte-un suflet de patimi degradat.
Așadar, nu te teme! nu te-ndoi de mine!
Ca sufletu-ți și lutu-ți în pace să s-aline!

---

1 Lupta de la Mirăslău.

Iar tânăra copilă cu buze de rubin
 Eroului la masă turna în cupă vin;
 Un plâns de tinerețe pe fața lui străluce
 Și crede încă-o dată că viața este dulce.

OGOGENII

I

Domnul șade-n sala cea de sărbătoare,
 Iar alături pare doamna-i gânditoare.
 Cum mai multe magici și suave flori,
 În buchet, se-ngână cu-ale lor colori,
 Astfel sunt în fața-i dulcea tinerețe,
 Maiestate, grații, rară frumusețe!
 Peste păru-i poartă regala cunună.
 Din cunună cade coama sa cea brună,
 Râură pe sânu-i ca două aripiori
 Ce un corb destinde iarna pe ninsori.

Soli trimiși de Poartă dau al lor firman...

Iată cum îi scrie marele sultan:

„Pentru că e datul cei ce-mi servă mie

Țările-mi supuse trei ani să le ție,

Prin trimișii noștri te-am înștiințat

Să depui puterea care ți-am fost dat!“

Matei se îndreaptă către toți și spune:

— Ne vom bate oare, sau ne vom supune?

— Sabia străină, toți au cuvântat,

Să nu taie-n țară nici un cap plecat!

Și d-a fi să cază țara în robie,

Încă să ne facem sânta datorie!

Căci mai dulce-e nouă liberi să pierim,

Decât cu rușine robi să viețuim!

Strigă și toți jură cu-armele să piară
Pe câmpia luptei, pentru sânta țară.

II

Câmpul Ogogenii luce despre zori.
Nu de turme grase, nici de dalbe flori,
Ci de multe corturi. Tabăra-i tăcută,
Vasile-al Moldovei pe străini ajută!
Ura care poartă domnului creștin
Pune-n mână-i arme lângă cel străin
Și îi zice: „Du-te! sparge cu turbare
Orice simpatie sângele tău are!
Numai să astâmperi al tronului dor,
Sclav al vanității, mizer muritor!”
Matei domnul vine cu cetele sale,
Sfăramă străinii răspândiți pe vale...
Domnul de Moldova scapă rușinat
Și de conștiință dureros mușcat¹.

NĂVALA LUI ȚEPEȘ

Noaptea e frumoasă, și superbul² domn
În deșert mai cheamă fugătorul somn:
O gândire mare sufletu-i îmbată;

-
- 1 Vasile Lupu obținuse de la sultan scaunul Țării Românești, fiul său Ioan devenind domn al Moldovei. Lupta de la Ogogeni (Ojeni), pe Prahova, urmată de altă bătălie, la Nenișor, a avut loc în 1639.
  - 2 *Superb* - aici, cu sensul de mândru.

Printr-o faptă rară să triumfe cată.
 Printre noapte, ploaie, tunete de foc,
 Cu cinci mii de roșii¹ el își face loc:
 Cum furtuna cade p-ape dormitoare
 Și d-odată-naltă valuri mugitoare,
 În ordia² turcă roșii năvălesc...
 Turcii se deșteaptă, strigă, s-amețesc.

Sunetele d-arme, strigăte turbate,
 Printre vijelie zbor amestecate;
 Caii calcă rânduri de fărâmaturi;
 Sângele ca ploaia cură din săcuri.
 Mahomed sub cortu-i dulcea pace cată;
 Vise grațioase sufletu-i îmbată.
 Ușile, la cortu-i iată se smicesc,
 Și pe cal apare domnul românesc.
 Mahomed p-o poartă repede dispare...
 Printre umbra deasă caută scăpare.

Când pe fruntea nopții zorile se joc,
 Domnul cu românii las al luptei loc;
 Dar sultanul cearcă spaimă-atât de rară
 —Cât, la miezul zilei, fuge spre hotară.³

1 *Roșu* - călăreț (sau pedestraș) dintr-un corp de oaste format de boieri de tară. Numele se datora uniformei roșii.

2 *Ordie* - hoardă, oaste otomană.

3 Cutezătoarea năvală a lui Vlad Tepeș în tabăra otomană s-a produs în primăvara anului 1462 și s-a soldat cu măcelărirea unui număr foarte mare de invadatori. Dar Mohamed al II-lea nu a plecat peste Dunăre decât după ce l-a numit domn al Țării Românești pe Radu cel Frumos, ceea ce a avut drept urmare retragerea lui Vlad Tepeș peste munți, în Transilvania.

GROZEA VORNICUL

Iar prin lungul apei, prin dumbrăvi, s-arată,
Pasă pe tăcute o măreață-armată:
Armia lui Rareș, domnul lăudat.
Luna pe-a lor cale raze-a semănat.
Ungurii cu spaimă somnul dulce lasă
Și la datorie fiecare pasă...
La lumina stelei, cei armați s-opresc...
Din ambele taberi, bravii se privesc.

Lupta-ncepe crudă: buciumele sună,
Caii lor nechează, văile răsună.
Zorile se scaldă p-azurul ceresc,
Pe armele roșii de sânge-omenesc;
Dar lumina spune cetelor maghiare
Că numai prin fugă pot afla scăpare.

Zapoliu aude cu plăcere vie...
La moldavii noștri pasă-n bucurie.
Cheamă căpitanul care-a comandat,
Tinde mâna dreaptă și l-a sărutat;
Apoi dă lui arme rari și prețioase,
Aur îi oferă și săgeți frumoase.

Grozea, căpitanul, armele-a primit:
— Iau eu arcu-acela la luptași dorit,
Dar auru-ți, doamne, nu mi se cuvine:
Domnul Petru Rareș m-a trimis pe mine

Să sfăram vrăjmașii într-acest răzbel
Numai pentru stima care-ți poartă el.¹

MIHAI REVENIND DE LA DUNĂRE

Domnul României către țară vine
Strălucit de-nvingeri de prin țări vecine.
Lasă să purcează corpu-i de soldați
Și rămâne-n urmă cu șase bărbați.
Dar le vine știre că-n dumbrava deasă
Îi pândesc cinci sute turci, oștire-aleasă.

Printre-a serei umbră cu-ai săi scutieri
Domnu-atacă-ndată cinci sute-ieniceri.
Turcii în bătaie strigă cu putere,
Iar eroii noștri se luptă-n tăcere.
O minune mare! turcii sunt învinși!
Numai domnul taie patrusprezece inși!
Apoi urmă calea-i. Iară luna plină
Le așterne drumul cu flori de lumină.

---

1 La începutul domniei lui Petru Rareș, Ungaria avea doi regi ce-și revendicau tronul, pe Ferdinand de Habsburg și pe Ioan Zapolya. Domnul moldovean a intervenit în sprijinul celui de-al doilea, trimițând în Transilvania două armate, una comandată de vornicul Grozea. Acesta i-a învins pe ungurii și sașii partizani ai lui Ferdinand la Feldioara, în ziua de 22 iunie 1529.

BÂRLAD

Turcii intră-n țară, trec, se grămădesc,
Alții totodată la hotar murgesc¹
Dar Ștefan cel Mare cu oștile sale
Spre Bârlad se duce, și-i așteaptă-n cale.
Un boier îi zice: - Doamne! mulți mai sunt,
Mulți se varsă turcii pe acest pământ!
Ștefan îi răspunde: - Și mai bine-mi pare:
Nu vom sta noi nimeni fără de lucrare.
Zice. Late valuri cetele-i pornesc:
Pulbere se-nalță, armele lucesc.
Domnul pune oastea sub trei capi de țară.
Avangarda pleacă... lupta-ncepe-amară.
Numărul lor mare pe moldavi îi strânge,
Soarele s-ascunde sub un nor de sânge,
Noaptea împrumută zilei vâl de dor:
Negură și păclă pe pământ cobor.
Cum din munți coboară două repezi unde,
Se-ntâlnesc pe cale, scot mugiri profunde,
Apoi preunate, pe un singur pat,
Spumegă și-aleargă, și-alergând se bat,
Astfel se-ntâlniră ambele armate!
Și d-a lor lovire par împovărate.
Oameni puși să sune, prin adânci păduri,
Sună din cimpoaie, buciume, tamburi.
Turcii stau și-ascultă larma depărtată!
Cu trei alte armii cred că-au să combată.
Râul îi constrânge; umbra ce s-a-ntins

---

1 *Murgi* (a) - Probabil, a întuneca (înnegri) locul prin mulțime, sau a amurge, a însera.

Îndoieste spaima; focul lor s-a stins.
Cei mai mari s-adună... ce vor face oare?
Buciumele sună, răspândesc teroare.
Unul ia d-a fuga... toți îl urmăresc,
Ca pulberea în vânturi toți se risipesc.
Ștefan îi preurmă, fuga lor nu-i scapă.
Mulți, coprinși de spaimă, săr și pier în apă.
Alții, între dâșii, singuri se ucig,
Alții-n spada noastră, năvălind, se-nfig.
Astfel multe paseri, prin furtuni turbate,
Zboară risipite, par înspăimântate!
Unele s-aruncă peste râpi și mor,
Altele pe sânul celor ce le-omor.
Râul spumă sânge: turburile-i valuri,
Strânse de cadaveri, se revârs pe maluri;
Ștefan pretutindeni îi doboară-amar,
Dându-le gonire până la hotar,
Cum pe calea coasei, pe întinse crânguri,
Maldărul cel verde zace rânduri, rânduri
Astfel pretutindeni zac și morții lor.
Corbii, cete late, peste dâșii zbor.
Dar Ștefan cel Mare capii oști-unește
La voioase mese și-astfel le vorbește:
— Raz-acestii lupte petrecută-n nori
Luce ca lumina soarelui la zori;
Dar a sa lumină foarte lucitoare
Să nu se răpească prin a sa vulvoare,
Fala e un soare mândru, strălucit,
Ce orbește ochiul care l-a privit.
Astfel zice domnul. Cupele-aurite
Cheamă, prin toaste, zile strălucite.
Tinere fecioare cununau cu flori,

Cu-a lor dulce mână, bravii-vingători¹;
 Altele, pe harpe, cântă, dulce, lin,
 Gloria română și-al Moldovei chin.
 Iar Ștefan ascunde fața-i strălucită
 În regala-i mantă cu aur mândrită².

CODRU COSMINULUI

I

Vânturile negre, într-a lor turbare,
 Nu bat fața mării fără încetare;
 Iar tu, dragă țară, pace nu mai ai!
 Nu se șterse bine sângele pe plai,
 Și alt râu de sânge mâne o să-l ude!
 Mâne alte lupte! alte doruri crude!
 Fiii tăi trec viața sub armele lor;
 Pruncii lor îi uită, părăsiți în dor!
 Iată, vântul luptei geme cu turbare!
 Un minut, o, țară, câtă dezmiardare!
 Crude au să fie luptele ce vin!
 Dar nepieritoare fi-vor cel puțin;
 Ale tale lupte, splendide, sublime,
 Te-or scăpa de moarte pe viitorime!

---

1 *Vingător*- învingător.

2 Lupta victorioasă a lui Ștefan cel Mare împotriva otomanilor - descrisă în cronica lui Grigore Ureche - s-a dat în ziua de 22 ianuarie 1475, în fața orașului Vaslui, pe terenul mlăștinos de la confluența râurilor Râhova și Bârlad.

II

— Nu a geme numai și-a vărsa suspine
E lăsat la inimi nobile, sublime!
Plângereea purcede din suflet rob
Unei vieți trândave ce l-a umilit!
Cel brav nu s-abate când cel rău îl frânge,
Ci cu arma-n mână se îmbată-n sânge.
Astfel strigă Ștefan și cu bravii săi
Pleacă cu urgie la Cosmin în văi.
Au intrat polonii pe văi la Cosmin;
Între două măguri ei coboară lin,
Soarele răsare: focul splendid luce,
P-armele lor mândre cade și străluce.
Liberă de grijă, moarte sau robie,
Inima lor zboară către bucurie,
Gândul lor întrece pasurile lor,
Către dulcea țară alergând cu dor.

Dar mai sus de măguri cei din țară vin,
Herăstrez¹ stejarii câți pe râpi se-nclin;
P-ale lor tulpine aninați îi lasă;
Iar mai jos de dânșii armiiile pasă²
Un semnal, și-aceste cete vor pieri.
Soarele dispare... ceru-ngălbeni!
Munții-nalți, vechi, scutur coama lor virgină,
Arburii se mișcă, se-nvârtesc, se-nclină.
Umbra se mărește... Aerul tăiat,
Strâns, s-aruncă-n valuri, vâjje turbat.

---

1 *Herăstri* (a) - a tăia cu ferăstrăul.

2 *Păsa* (a) - a trece.

Muntele tresare! trăsnete, mugiri,
 Şuierări bizare, vaiete, răcniri
 Să ridic în aer, cresc, se variază,
 Şi, din munte-n munte, trec, se repetează,
 Brazii vechi ca lumea peste tot s-abat,
 Cad din râpă-n râpă; orişunde bat,
 Stâncile, pe cale, gem, trăsnesc şi saltă,
 Se sfăramă, pleacă, bubuiesc, tresaltă...
 Cerul şi pământul parcă se lovesc,
 Parcă se confundă şi se nimicesc,
 Şi-unde serevarsă pe văile-adânci,
 Alţi munţi se formează din copaci şi stânci.
 Muntele rămâne negru dezvălit;
 Râul schimbă cursu-i, geme năbuşit;
 Caii, cavalerii, cetele făloase,
 Armele iau forme crude şi hidoase,
 Râuri largi de sânge din pământ tăşnesc,
 Codri-n fum şi-n umbră saltă, clocotesc!...

Ştefan însă vine cu a lui armie,
 Ce mai e cu viaţă sfăramă c-urgie¹.

ŞTEFAN LA MOARTE

Ştefan, domnul ţărei, pe cei mari uneşte
 La Suceava veche, şi-astfel le vorbeşte:
 — Fiul meu cel june! voi români doriţi!
 Moartea mă culege dintr-ai mei iubiţi;

1 Bătălia de la Codrul Cosminului, descrisă în cronica lui Grigore Ureche, s-a dat în ziua de 26 octombrie 1497.

Dorul pentru viață nu m-atrîstă¹ foarte:
 Omul chiar cînd naște² face-un pas spre moarte.
 Viața-i ca fantasma cu chipul plîpînd
 Ce prin nopți s-arată și se stinge blînd.
 Omu-i ca un vierme ce-n țărână pare³
 Un minut vederei și, lucind, dispăre.
 Dar mă-ntrîstă foarte norul furtunos
 Ce pe cerul țării trece neguros:
 Soliman ce mâine poate se prepară
 A lovi cu moarte draga noastră țară.
 Ungurul cel falnic se supune lui;
 În poloni credință nu mai poți să pui.
 Un pilot cu minte prin furtuna tare
 Nu desface toate pînzile ce are:
 Astfel pîn'ce fieru-i noi să-l încercăm,
 Cu temeiuri bune țara să-nchinăm.
 Iar de-ar vrea să surpe legi și dalbe date⁴,
 Să muriți cu toții pentru libertate!
 Nimeni nu e-n lume mai desprețuit
 Ca cel rob ce poartă jugul mulțumit,
 Nimic nu ne-nsuflă hulă ca poporul
 Ce dorește viața cu robia, dorul!
 E mai demn, mai nobil, oameni și pămînt
 Fața lor să-și schimbe sub un dalb mormînt,
 Decît în robie neamul să trăiască
 Și de-a lui rușine lumea să roșească!

1 *Atrîsta* (a) - a întrîsta

2 *Naște* (a) - a se naște

3 *Pare* (a) - a apărea

4 *Dată* - datină

DUMBRAVA ROȘIE

I

Albert face știre lui Ștefan cel Mare:
— Să depui puterea și-armele barbare!
Pentru-aceste zise domnul îi scria
Aste vorbe dalbe: „Vino de le ia!”
Iar l-ai săi le zice: - În această lume,
Cât cerescul soare va purta un nume,
Nimeni nu va spune, cât am viețuit,
Că-a călcat streinul ăst pământ iubit
Și-a găsit în țară cugete-njosite,
Inimi degradate, brațe putrezite!
Nu cătați mulțimea celor ce sosesc
Și ascund în umbră soarele ceresc:
Inima la doruri e mai călduroasă,
Steaua-n noapte luce, e mai luminoasă!
Zice; cere calu-i... brava lui armie,
Spre câmpia luptei pasă cu mândrie.

II

Ce-ai făcut vitejii plini de bărbăție,
O trufașe rege! ieri tu cu mândrie,
Le-mpărțai al țarei lăudat pământ,
Astăzi n-au nici locul unui strâmt mormânt.
Plângi, trufașe rege, căci a ta mândrie
A lovit cu moarte splendida Lehie!

III

Mii de pluguri ară. La fiecă plug,
Zece câte zece robii leși se-njug;
Astfel ară câmpul; iar prin arături.
Tot cu dânsii Ștefan seamănă păduri.

IV

Doi trimiși de unguri la Ștefan sosesc.
— Doamne! toți creștinii azi te fericesc;
Dar, ilustre Ștefan! toți se roagă ție,
Pentru robii voștri prinși în bătălie...
Astfel zic trimișii; dar Ștefan cel Mare
Iată cum răspunde plin de turburare:
— La vecinii noștri prăzi noi nu cătăm;
Inșă când ne calcă, știm să ne-apărăm:
Nu-i în datul nostru cruda tiranie;
Dar un aspru-exemplu am voit să fie;
Din această faptă naște-vor dumbrave
Ce-ar vorbi prin veacuri de-armele moldave...
Noi scrim istoria, nu pe cărți ce pier,
Ci pe frunți de popoli cu paloș de fier!¹

---

1 Subiectul, preluat din *O samă de cuvinte*, a fost dezvoltat, cum se știe, și de Vasile Alecsandri, în poemul *Dumbrava Roșie*.

MARIA PUTOIANCA

Maria cade roabă. E dusă la Divan.
Acolo se prezintă superbului sultan.
E jună și frumoasă sub ostășești veșminte!
Frumoasele-amazoane, ea mândru ne aminte
E-naltă și subțire, ca bradul copilaș;
Pe albu-i sân, păr negru se varsă drăgălaș.
Cum plană¹ întristarea pe cugete senine!
Iar gura-i e o roză cu sânge și cu vine.
— De ce-ai luat vestminte și arme de bărbat
Ca să te lupți cu turcii? sultanu a-ntrebat.
Următu-ai tu în luptă vre un ostaș ce-ți place?
Și a Mariei față mai rumenă se face.
— Nu am urmat pe nimeni, și, dacă arme port,
Voi să-mi răzbun prin sânge părintele meu mort.
— Mulți turci ucis-ai oare? eu pot a-ți da iertare
De n-ai ucis nici unul! La astă întrebare,
Maria îi răspunde: - Îți jur pe Dumnezeu,
Ucis-am numai nouă, și mult îmi pare rău!
Îmi trebuia o mie ca să răzbun un tată
A cărui scurtă viață fu de virtuți bogată.
Sultanul cu mirare pe fată auzi:
— Fii liberă, trăiește! ești demnă a trăi!²

1 Plană - planează

2 În *Istoria românilor sub Mihai-Vodă Viteazul*, Bălcescu povestește că, înainte de a porni în campania împotriva domnului muntean, Sinan-pașa a scos din închisori un număr de prizonieri luați în alte lupte, spre a fi plimbați prin Constantinopol. Printre ei să găsea și o tânără, Maria Putoianca, îmbrăcată în veșminte bărbătești. Bălcescu povestește în continuare: „Aflând sultanul de această eroină, trimise de o aduse înainte-i și o întrebă de a ucis vreun turc, la care întrebare

MIHAI ȘI CĂLĂUL

Cu Mihai se vede tânăra domniță,
Tremurând de spaimă ca o porumbiță;
Printre geana-i lungă ai ei ochișori
Ard ca două stele ce lucesc la nori.

— De ce plângi? întreabă bravul cu mirare,
Eu mor pentru țară și neatârnaire,
De aceea, dragă, să te voioșești
Și cu flori cosița să ți-o împletești.
Cel ce pentru lege, pentru țară moare,
Vede a sa moarte ca o sărbătoare!

— Pleacă capul! strigă palidul călău,
Iar Mihai întoarce spre el capul său.
Fierul se ridică... popoul șoptește;
Vă uitați!... călăul se împleticește;
Fierul său aruncă... cade fermecat
Sub căutătura mândrului bărbat.

Fetele-ncunună părul lor cu flori,
Tot românul strigă de mai multe ori:

---

ea răspunse cu semetie că s-a purtat cât a putut mai cu curaj, necrutând nici un dușman și ucigând vreo zece cu mâna ei. Sultanul, mirându-se mult de virtutea acestei fete generoase, puse de o preumblă în triumf pe ulițele Constantinopolului, arătând-o poporului ca o minune..." Unii dintre istoricii citați de Bălcescu afirmă că Maria Putoianca luase parte la lupte ca să-și răzbune familia măcelărită de turci.

„Cel ce pentru lege, pentru țară moare
Vede a sa moarte ca o sărbătoare!”¹

PANDURUL BĂTRÂN²

Tinerică rumeoară
Cu cosiță gălbioară,
Cu albaștri ochiori,
Floriceică trecătoare
Ce-ai venit surâzătoare
Să culegi în lume flori;

Paseră primăvăroasă
Cu-aripioară auroasă³
Și cu tinere cântări;
Dalbă, dulce copiliță
Pe a căria guriță
Ceru-adună sărutări;

Sui-te sus pe măguriță,
Unde luna se ridică,
Ceața norilor spărgând,
Și te uită peste lume
De-i vedea pe cai în spume
Cete de panduri trecând.

---

1 Episodul acesta legendar, menționat de un izvor unguresc contemporan, este reluat și de N. Bălcescu în *Istoria românilor sub Mihai-vodă Viteazul*.

2 *Pandur* - luptător în oastea lui Tudor Vladimirescu.

3 *Auroasă* - aurie sau diafană (de la *aură* = boare, adiere).

Căci mi-e viața turburată
Și mi-e inima-ntristată
De când țara s-a robit.
Ș-a trecut destulă vreme
Vai! de când românul geme
În robie obosit.

Noaptea cade-ntunecată
Pe câmpie și pe munte!
Aduceți-mi calu-ndată,
Calul meu cu stema-n frunte,

Să zbor unde Jiul plânge,
Să m-arunc prin cele cete,
Și din lacrimi și din sânge
Să astâmpăr a mea sete.

Căci e mult de când românul
Varsă plângeri înfocate.
Și e mult de când păgânul
Taie capete plecate.

VISUL LUI ȘTEFAN CEL MARE

Seara răspândește umbrele-i ușoare,
Și melancolia trece gânditoare;

Dar Ștefan cel Mare, rătăcit prin văi,
Dintr-un corn de aur cheamă bravii săi.

Inima-i zdrobită ca a lui oștire;
Țara-i întristată ca a lui gândire!

Pe un colț de piatră șade el în dor;
Vântul suflă păru-i lung, fluturător.

Pentru-ntâia oară inima lui plânge;
Ochii lui revarsă picături de sânge.

Acolo dă capului somnului mijind
Ce-i închide ochii cu-aripa-i d-argint

Iată că-i apare o fecioară jună,
Ale cării plete strălucesc la lună,

Negre și bogate sub cununi de flori;
Ochii ei asupra-i cad pătrunzători;

Cad ca două raze, dulci și călduroase,
Mâna ei atinge coamele-i undoase.

— Ce? eroul mare, umbra a grăit,
Însuși el suspină și s-a îndoit?

Înțeleg fricosul ce ascuns lovește,
Robul ce sărută jugul ce-l strivește;

Dar un suflet mare, suflet de bărbat,
Nu-nțeleg, o, Ștefan,, cum s-a întristat!

Mergi pe a ta cale, nu sta niciodată!
Urmă datoria care ți-e lăsată!

Orice-mpiedicare, stavili, vor pieri;
Cu-orice-mpiedicare, țar-a ta va fi!

Pe un nor de aur zboară ea cu fală;
Un parfum de roze pasul ei exală.

Ștefan se deșteaptă, șterge fața sa,
Unde-o lăcrimioară dulce se scura¹.

Luna argintoasă râde printre nori,
Dulcea filomelă² cântă între flori;

Iar la locul lunei, când mi se deșteaptă,
Vede-a lui oștire care îl așteaptă;

Vede căpitanii ce îl înconjur.
În tăcerea nopții le vorbește lor:

— Fraților de arme, fala românească!
Dacă o să piară țara părintească,

Dacă-n cartea soartei este însemnat
A pieri poporul cel mai lăudat,

Cel puțin atuncea piară vitejește
Remușcând toiagul care îl lovește,

---

1 *Scura* (a se) - a se scurge.

2 *Filomelă* - privighetoare

Ca un ager șarpe ce, lovit și-nvins,
Caută să muște cel ce l-a atins!

Astfel e românul, și-n a lui cădere
Cine îl rănește, după dânsul pierе!

Astfel e românul, astfel să pierim,
Și-n căderea noastră chiar să ne mărim!

Mii de glasuri strigă... Luna bucuroasă
Dintr-un nor de aburi pare mai voioasă;

Stelele de aur mai cu foc lucesc
Și-n adâncul nopții văile mugesc:

„Astfel e românul, astfel să pierim,
Și-n căderea noastră chiar să ne mărim!“

ȚEPEȘ ȘI SOLII

Temerea domnește peste București;
Popolul îneacă curțile domnești;
Căci doi soli veniră de la-mpărăție
Și aduc lui Țepeș ștreang și mazilie.
Toți boierii țării veseli i-nsoțesc,
Și cu pompă mare spre palat pornesc.
Țepeș îi primește într-a sa mândrie.
Solii-naintează... – Doamne, pace ție!
Însă încetează de a mai domni,
Sau te pregătește astăzi a muri!

Cu aceste vorbe toți sunt în unire,
Și toți trage pala¹ spre a lui lovire.
— Ce? și voi, răspunde domnul turburat,
Cu dușmanii țării moarte mi-ați jurat?
Ascultați, voi, care mai aveți simțire
De români și lacrimi în nenorocire!
Viață și domnie le nesocotesc:
Ale mele lupte vouă-o dovedesc;
Însă țiu la țară, țiu la neatârnare;
Țiu ca să-mi fac neamul lăudat și mare!
Am fost foarte aspru, și-ale mele mâni
Au vărsat atâta sânge de români!
Dar al vostru sânge ce mi se tânjește,
Îl plătea cu lacrimi cel ce vă vorbește:
În mijlocul celor ce mă-nconjuraу,
Și pe o coroană țara lor trădau.
Nu puteam într-altfel face eu unire,
Ca să scap românii de a lor robire.
Dară, brațu-acesta este sângerat,
Însă-ai țarei dușmani nu l-au cumpărat!

La aceste vorbe, ceata ostășească
Strigă cu poporul: - Țepeș să trăiască!
Speriați, boierii prin ferestre scap;
Iar pe soli îi bate cu piroane-n cap.

---

1 . *Pală* - spadă, paloș.

COPILUL DIN CASĂ¹

Trage cu săgeata scutierul mare;
Unde-atinge face poarta de intrare.
Un copil din casă apoi a venit,
Turla se clădește unde a lovit.
Domnul Ștefan trage: unde-atinge, face
Biserica Putnei ce-ntre dealuri zace.
Alt copil din casă a-ntrecut pe domn,
A atins în dealul ce-l chemau Sion.
Însă domnul Ștefan zice cu asprime:
— Un copil din casă m-a rămas pe mine!
Umilit de dânsul, domn nu mai poti fi,
Ori eu las domnia, sau el va muri!

Un bătrân îi zice: - Domnii din vechime
Ar fi dat lui cinste, căci a tras mai bine.
Doamne al Moldovei: tu l-ai pismuit,
Domnul pân' la șerbu-i azi s-a coborât!
Dacă dai tu morții cei cu hărnicie,
Cu acei nemernici ce-ar putea să fie?
Vrei să fii domn mare printre cei mai tari?
Pe supuși-nainte fă-i să fie mari!
Farul cât de luciu, focul lui dispare,
Dacă nu se pune p-o-nălțime mare.
La o curte unde meritu-i gonit,
Moartea și căderea scara i-au suit.

---

1 Copil din casă - păj.

Dacă prin războaie domnul este tare,
Numai prin dreptate va ajunge mare.

Ștefan se gândește, apoi a vorbit:
— O, bătrân cu minte, bine ai grăit!
Să se ierte dară cel copil din casă
Și de azi să șază la domneasca masă.

Mulți vrăjmași au domnii, însă cel mai rău
Este chiar mânia sufletului său.¹

POPA STOICA

Pe o vale verde, sub stejari bătrâni,
Trece Popa Stoica cu trei mii de români.
Luna plină-naltă discul ei pe munte,
Stoica stă la masă cu cei mai de frunte.
Acolo eroul, oaspeții beau vin,
Pentru a lor țară ei pe rând închin.
Un sol turc ajunge, ș-astfel le vorbește:
— Cu cincizeci mii oameni pașa vă lovește,
Armele depuneți, primiți a vă da,

1 Ion Neculce povestește întâmplarea astfel: „Pus-au și pe trii boiernași de au tras, pre vătavul de copii și pre doi copii din casă. Deci unde au cădzut săgeata vătavului de copii au făcut poarta, iar unde au cădzut săgeata unui copil din casă au făcut clopotnița. Iar un copil din casă dzicu să fie întrecut pe Ștefan-Vodă și să-i fi cădzut săgeata într-un delușel ce se cheamă Sion, ce este lângă mănăstire. Și este sâmnu un stâlp de piatră. Și dzic să-i fie tăiat capul acolo. Dar întru adevăr nu să știe, numai oamenii ase povestescu” (*O samă de cuvinte*). În legenda lui Bolintineanu, Ștefan cel Mare revine asupra hotărârii dictate de mândria lui rănită.

Căci cu caii numai vă vor sfărâma.
 Padişahul viaţa vouă dăruieşte.
 Însă popa Stoica astfel îi vorbeşte:
 — Fiii României nu dau arma lor
 Fără să se bată. Ei cu dânsa mor.
 Zice, sună-n cornuri. Cei trei mii s-adună.
 Ei se bat în noapte la raze de lună.
 Când pe cerul negru zorile răsfir
 Coamele de aur şi de trandafir,
 Caii peste câmpuri de turci învelite
 Înotau în sânge până la copite.
 Popa Stoica luptă; mor bravii români,
 Însă ca vitejii, cu armele-n mâni.
 Paşa zice popei: - Vino tu la mine,
 Armele depune; un viteaz ca tine
 E păcat să moară. Popa, cu arma-n mâni,
 Moare cum muriră cei trei mii români.

SORIN SAU TĂIEREA BOIERILOR LA TÂRGOVIŞTE

PROLOGUL

MEDICUL

*(O casă rău mobilată, ale căria fereşti dau peste
 râu. Pe o masă, cărţi risipite şi o hârcă de mort.
 E noapte. O candelă luminează când şi când.)*

HERMAN, singur¹

Nimic, nimic... Lumina mi se ascunde mie!...
 O, studiu fără roadă ce m-ai înveninat,

1 Herman, medic german. Sorin, fiu de suflet al său (n.a.).

Tu mi-ai răpit plăcere și viață și junie,
 Și nu mi-ai dat nimica în loc ce mi-ai luat.
 A trebuit a trece cincizeci de ani de trudă
 Plecat pe cărți, să aflu că nu poți ști nimic...
 Căci, Belzebut din Tartar să-mi fie mie rudă,
 De știu mai mult ca prostul ce n-a-nvățat nici pic.
 Am căutat misterul în lumi necunoscute:
 Pe oameni, pe natură, pe toți am întrebat;
 M-am coborât în lumea mormintelor tăcute
 Și pe țărâna lumii adânc am meditat;
 Am despicat țărâna, precum și cugetarea;
 Și nu știu, cugetarea e care-ar fi urmat
 Materiei, sau lutul a urmărit suflarea,
 Sau altfel cugetarea (să fiu mai acurat¹ ?)
 Mai bine jucam ursul la porțile străine !
 Căci cel puțin ursarul tot crede în ceva;
 Dar eu nu cred nimica și nu știu de fac bine
 Să nu cred; nu știu iară de fac eu rău cumva?...
 Dar am aflat că nu e mai mare bogăție
 Decât credința noastră, ș-atunci am pizmuit
 Pe prostul care crede și trece-n bucurie
 O viață-n care nu știm la ce am mai venit...
 Ciudată, Doamne, este ființa omenească...

(După o pauză, luând hârca de mort în mână)

Ah! iată ce rămâne în lume după noi !...
 Ce-ai fost în astă viață, țărână pământească ?
 Tu poate-ai fost ca mine, împinsă de nevoi ?
 Ori poate-o frumuseță l-a căria picioare
 Ca pulbere-aurită junimea au călcat ?

---

1 Acurat - cu grijă, atent.

Ai fost ferice poate ? și mândră, răzătoare,
 Ca visul tinereții din lume ai zburat ?
 Dar unde e mândrețea și dalba ta junie ?
 Voi, care-ați fost iubit-o, vedeți ce ați iubit ?
 Vedeți totdeodată a voastră nebunie,
 Vis dulce ce se stinge îndată ce-ați gândit !...
 Dar ce zic ?... el fu, poate, vrun domn aici în lume
 Această hârcă poate ce vântu-a trențurat¹
 Nu s-a plecat în viață și poate l-al ei nume
 Mai multe milioane de sclavi au tremurat ?
 Dar unde-ți este tronul, coroana și mărire ?
 Ah ! unde ți-e mândria, poporul credincios ?
 Un cap de sclav, alături, nu este osebite
 Din tine și dintr-însul: aveți același os.
 Copiii răi se joacă cu mâna-ți ce odată
 Țiind un sceptu jalnic, popoare cârmuia,
 Iar hârca-ți ce fusese odată curonată
 E adăpost de șoareci cari adorm în ea !...

(După o lungă reflecție)

Dar iată, noaptea trece...bălaia dimineată
 Trimite înainte-i un dulce foc ceresc
 Să stingă lampa d-aur ce arde încă-n ceață,
 Noroasă coam-a nopții, ce visele-mpletesc...
 Colo se sparge unda de undă alungată;
 Colo din frunză sună ai noștri călători;
 Colo privighetoarea suspină-namorată,
 De vânturi legănată pe patul ei de flori...
 Răsai, o dimineată ! și fie ca să paie²
 Ca tine bucuria-n sufletu-omenesc !

¹ Trențura (a) - a zdrențui

² Să paie - să pară

Desfășură în aer cosița ta bălaie
 Pe care flori de aur și roze strălucesc !
 Zburați, minute blânde, cu aripă-aurită !
 Vărsați-vă, o flăcări, dintru al zilei sin !
 Iar tu, coroana lumii, o soare ! te ridică
 În calea-ți semănată cu mândre flori de crin !
 Vin, vin de dă lumină la cei ce vor dulceață:
 De-aceea de la tine nimică nu voiesc !...

(După o pauză)

Aș da eu orice bunuri pe-o clipă de credință,
 De dulce fericire, speranță și amor...
 Dar vai ! deșerte vorbe ! căci nu mi e putință !
 Unica-mi mângâiere ar fi numai să mor...
 Ca pulbere de aur ce toamna răsipește
 Din coame-i, de ce anii-mi bătrâni nu se avânt ?
 Ah ! dac-al nostru suflet ca visul se topește,
 De ce nu caut pacea îndată în mormânt ?...
 Dar dacă, din potrivă, spărgând a lui prinsoare,
 Nemuritor, s-avântă... eu încă voi să mor...
 Și p-ale vântulețe cu line aripioare
 Ca un miros de roze în spațiu voi să zbor...
 Și ca acele stele ce scânteie-n lumină
 Pe bolta cea cerească, voios să mă înclin;

Să mă îmbăt-de viață în aria senină.
 D-amor și de plăcere, și dulce să suspin;
 La zgomotul ușure de-aripi de vântulețe,
 La freamătul cel vesel al sărutărei lor,
 La flacăra suavei, eternei tinerețe,
 Răpit de fericire într-un suspin să mor !...

HERMAN, SORIN

HERMAN

A ! iată-te, copile !... ce vii să faci la mine
Aşa de dimineaţă ? Ai poate vrun necaz ?
Vin, vin ! A ta vedere îmi face mie bine...
Dar ce văd ? întristarea ți-e scrisă pe obraz;
Ești bolnav ?

SORIN

Nu, stăpâne. Dar de un timp încoace
Nu știu de ce, mă crede, că aş voi să mor...
E turbur al meu suflet...n-am un minut de pace
Și aflu totodată plăcere-n al meu dor...

HERMAN

Dar care e cuvântul ?

SORIN

Cuvântul ? N-am cuvinte...

HERMAN

Tu te ascunzi de mine...Ascultă, fiul meu !
Tu poți a-mi spune toate ca la al tău părinte...
Ce ? nu mai are credet învățătorul tău ?

SORIN

De ce îmi vorbești astfel, iubitul meu părinte ?
Cum n-ai avea tu credet la cel ce, aruncat
La poarta casei tale, gol, fără de veșminte,

A fost cules de tine, crescut și învățat ?

HERMAN

Nu îmi vorbi de asta!... și spune-mi ce povară,
Ce vierme-ți roade floarea plâpândeii tinereți?

SORIN

Tu vrei ? Ei bine, ascultă ? Mi-e dragă o fecioară
Frumoasă ca lumina aceştii dimineți...
Nu mă muștra, stăpâne !...căci m-am luptat eu tare
Cu inima-mi aprinsă; dar nu am izbutit...

HERMAN

Și care-i al ei nume ?

SORIN

Fiorița... cum îți pare ?

HERMAN

Fiorița ? O, sărmăne ! ce nume ai rostit !
O, jună nebunie ! cum ai crezut vrodată
Un vis atât de dulce ? să aibi inima sa !
Tu ce n-ai loc în lume la masa cea bogată,
Ce între-ai săi roșește de tine mândra ta ?
Dar tu ai zis: ce-mi pasă de sunt strein în lume ?
Cu cei mari eu prin suflet deopotrivă sunt !...
O inimă frumoasă nu-i cât un mare nume ?
Săracul și bogatul nu merg tot în mormânt ?
Dar inima de înger ascunsă-n sărăcie
Este ca diamantul în pulbere-nglodat,
Ce lumea în picioare îl calcă fără să-l știe,

Și-l prețuiește numai văzându-l la bogat.
 Știi tu ce va zică, Sorine, sărăcia ?
 Ea este mai amară decât și moartea chiar.
 Ea degradează omul...Durerea, bucuria,
 În moarte-s deopotrivă, căci una ș-alta iar
 Sunt amuțite ! mortul nimica nu mai simte,
 Iar tu, sărac, ai voie, și nu poți a voi;
 Ai ochi, dar n-ai vedere; ai gură, n-ai cuvinte;
 Ai inimă-nfocată, dar nu poți a iubi;
 Sărac, tu nu ai parte la nici o fericire.
 Sărac, tu porți pe frunte al ursitoarei semn;
 De tine întorc capul făr' de compătimire,
 Toți oamenii de dâșii te socotesc nedemn,
 Când nu află în tine un interes oricare...
 A oamenirei lege de astfel a voit...
 Și cel ce-ți strânge mâna... dar fie-un suflet mare...
 Făr-interes, copile, mi te-ar fi ocolit!
 Amorul de femeie, sărmanul meu Sorine,
 E ca acele paseri ce nu se las din zbor
 Decât pe-nalte vârfuri de mândre stânci senine,
 Și-i scurt ca fericirea de-un vis amăgitor...

SORIN

Nu, nu... Fiorița nu e cum ție ți se pare,
 Ea are suflet mândru și de iubire plin...
 Ah! sufletu-i e plânsul căzut din întâmplare
 Din geana unui înger înamorat de-un crin.
 Sufletul ei e rază ce-o mândră dimineată
 Râzând lăsă să cază din sânișorul său;
 Și-n lume-i rătăcită ca steaua serii-n ceață,
 Ca zâmbetul cel dulce pe-o față de om rău.

HERMAN

Aceste sunt frumoase în cărți de poezie
 Ce fermecă o fată de zece anișori...
 Iubește a ta țară ce geme în robie!
 Orice iubire alta, aici, la muritori,
 Afară de iubirea a toatei omenire,
 Pe lângă cea a țării se află mai pe jos.
 Ascultă, o, Sorine, a mumei chiar iubire
 N-are nimic de mândru, de rar, de generos.
 Aceasta o să-ți pară ciudat, amar, crud poate,
 De n-ai gândit mai bine la ceea ce-ți vorbesc.
 Dar este adevărul... Ah! de le-am ști noi toate
 Greșalele ce facem!... ascultă ce-ți vorbesc.
 O mumă-iubește fiul căci este al ei sânge,
 Căci l-a purtat în sânu-i, căci este viața sa;
 Dar inima-i e rece, când fiul străin plânge...
 Aceluia i-e sete, el poate-nsătoșa;
 Aceluia i-e foame; i-e frig; poate să moară!
 Ce-i pasă? el nu este un fruct din viața sa:
 Nu este al ei sânge și doru-i n-o-nfioară...
 Iubirea țării însă, Sorine, nu-i așa...
 Căci ea ne-o-nsuflă nouă o nobilă simțire
 Ce-avem pentru dreptate... Sorine, fătul meu,
 Iubește a ta țară și uită o iubire
 Ce inima-ți usucă și-ți face traiul greu!
 Și când atâția oameni se dau la moliciune,
 Subt jugul unei mândre ca robii lăntuiți,
 Pe câmpul nemuririi te du s-aduni cunune!
 E dulce-a șterge plânsul la cei nefericiți!
 Pe țara ta, copile, când lași a ta cătare
 Și vezi străinul barbar subt fieru-i tot trecând,
 Călcând ale ei drepturi în oarba lui turbare,
 Și ale bătrâneței albi plete insultând;

Nu ai lăcrimioare în inima-ți rănită
 Să verși pentru dreptate și pentru cei trudiți?
 Ce? o femeie numai îți este mai iubită
 Decât o țară mare și-atâți nefericiți?

FINELE PROLOGULUI

FIORIȚA

Pe malul Ialomiței, eterne lăcrămioare
 Ce din Carpata geană se varsă cetinel,
 În fundul unei silve¹ cu dese frunzișoare
 Se înalță odată un mititel castel.
 Acolo, subț o leasă², pe mână-i răzămată,
 Ca floarea ce se pleacă pe mlăstărica³ sa,
 Fiorița se gândește, și-n geana sa bogată
 O lină lăcrămioară plâpând se legăna.
 Era momentu-acela când paserea răpită⁴
 S-ascunde-n coama verde a câmpului rouos,
 Când cerul se prevede⁵ în valea înflorită,
 Sau valea înflorită în cerul cel stelos.
 O aură suavă juca pe floricele
 Și răspândea-n departe mirosul dulce-al lor,
 Iar und-armonioasă, răzând pe pietricele,
 Vârșea în sânul serei un vuiet plângător.
 A serei aripioară, muiată-n lăcrimioare,
 Pe pletele câmpiei ici-colo se lățea.
 Departe, unde ziua apune după soare,
 Pe niște stânci de abur o rază mai lucea,

1 *Silvă* - pădure.

2 *Leasă* - desis, tufă.

3 *Mlăstărică* - rămurică.

4 *Răpit* - fermecat, vrăjit.

5 *Prevedea* (a se) - a se oglindi.

Ca un crater ce arde și-neacă în văpaie
De felurite fețe, vecinii munțișori:
Ghirlandă de flori roșii pe coama-i cea bălaie,
Ce ziua după sine las-a târî prin nori.

Fiorița-i jună, mândră, și crește-n fericire;
E jună ca-nceputul a tot ce-i grațios!
Iar frumusețea-i dulce ca tânără gândire
Ce fermecă un suflet de fericiri setos.
O frumuseța rară, streină, îngerească,
Pe care osebind-o din alte chipuri mii,
Stă ochiul cu plăcere ca să se odihnească,
Ca pe stejarul verde ce-apare în pustii.
O coamă, răsfățată de dalbe vântișoare,
Părea că-i împletită cu gălbioare flori;
Bogată și rebelă, rupea a ei prinsoare
Și ca o ploaie d-aur cădea adeseori.
Subt fruntea ei rătundă s-arcau două sprincene
Ca două salbe d-aur, iar ochii, limpezi, vii,
Ardeau subt ale fetei stufoase, mândre gene,
Cât fluturul ce-aleargă prin spațiu și câmpii,
Câtând să întâlnească modesta viorică,
Văzând ai ei ochi mândri, pe față-i se lăsa
Și, beat de voluptate, gurița lui cea mică
Să fure-o sărutare din ochii ei căta.
E albă ca cea spumă de valuri fugătoare
Ce vântul răsipește pe-al mărilor pustiu;
Gurița ei, descrisă pe flori de lăcrimioare,
Exală totodată mirosul lor cel viu.
Ea este fericită, și-ntâmpină-n viață
Oricare auroră ce vine a-i zâmbi,
Ca și amantul care așteaptă cu dulceață
Să cază-o sărutare din gura ce-ar iubi.

Dar de o zi durerea pe fața ei s-abate!
 Sorin turbură traiu-i senin și răzător.
 Ea-nțelesese păsul ce pe Sorin străbate
 Și nu putea răspunde la tânăru-i amor.
 A stelelor regină se-naltă cu mândrețe
 Pe calea-i înflorită cu aur în azur,
 Vărsând lumină dulce p-ale copilei fețe,
 Pe ochii ei albaștri, umbriți d-un blond samur¹.

Sorin stă la picioare-i... Sorin, cu lăcomie
 Privește fața-i dulce, precum un călător,
 Ce vântul rătăcește p-a mărilor pustie,
 Și-aruncă către țarmuri un ochi cuprins de dor.

— O, viața-a vieții mele! a vieții-mi turburată!
 Îi zice cu căldură Sorin cel întristat.
 Tu singură-i dai farmec, plăcere și blândețe,
 Și mă-ndemnăi pe mine în lume să trăiesc.
 O, viață-a vieții mele! de mă iubeai tu oare,
 Sub dulcea ta privire, anii mi-ar fi-nflorit;
 Dar vai! aici în lume amara ursitoare
 Scrisese dinainte: al morții logodit!
 — Ah, zise Fiorița, de-aș fi avut putere!
 Dar inimei, Sorine, nu poți a porunci.
 — Nu, nu, răspunse încă copilul cu durere,
 Oricare e ca mine, nu-i locul lui aici...
 Frumoasă copiliță! eu voi pleca din lume
 Și după mine nimeni nu va mai întreba.
 Lua-voi după mine și umbra mea, și nume,
 Si nimeni niciodată nu mă va mai chema;
 În urmă-mi nu va plânge nici o ființă-iubită,

---

1 Samur - blană de samur (animal carnivor din pădurile siberiene).

Căci lacrima ce udă mormântul de strein
 E roua dimineții pe miriști răsipită,
 Iar glasul care-l plânge e-al vântului suspin!
 În ziua ducei¹ sale de-aici, în nici o casă
 Cu vâluri negre pragul n-o fi acoperit,
 Și cupele de aur suna-vor l-acea masă
 În mâinile acelor ce-atâta a iubit.
 Când crivățul sufla-va în văile-oflitate,
 Ei plânge-vor cel arbor ce timpul a uscat!
 Își vor aduce-aminte de zilele-nflorite,
 Dar călătorul singur va fi de toți uitat!
 Așa vorbi copilul, dar plânsul îl îneacă...
 Fiorița simte-n sânul-i un dor sfâșiator:
 Se împle ochii-n lacrimi și capul i se pleacă:
 În sânul unei roze s-unește plânsul lor.

.....
 Sorin purcede-n gânduri: iar mândra Fioriță
 Răvarsă singurică un plâns răcoritor.
 A stelelor regină sărut-a ei guriță
 Și austrul resfață bogatu-i perișor.

MISTERUL

(O sală la curtea domnului.)

GHINA VISTIERUL², singur

Ferice mă numește acel ce nu mă știe!
 El are drept a zice, căci eu sunt fericit.
 Ieri încă n-aveam masă, trăiam în sărăcie,

1 Genitiv al substantivului *duce* - plecare.

2 *Vistier* - mare boier care se îngrijea de administrația financiară a țării.

În umbra neaverei ascuns, desprețuit.
 Un câne chiar, un câne, nu fu mai rău ca mine,
 Iar astăzi veneticul ce n-avea ce mânca
 Nu numai are stare și gustă orice bine,
 Dar cârmuiește țara și face orice va.
 Acei ce mai-nainte nu vreau nici să-mi vorbească,
 Acei ce în picioare ieri încă mă strivea,
 O, răs al omenirii, azi, mândri să-mi vorbească
 Cu laudă, cu fală, aștept la scara mea.
 Am aur, am putere: și cu o vorbă, stare
 Și viață fiecărui pot da și pot răpi;
 Voința mea în cale-i nu află-ntâmpinare,
 Și prostul se grăbește spre a mă pizmui;
 Ei bine! dac-aceste se cheamă fericire
 Ei au cuvânt să zică că eu sunt fericit,
 Nu știu în ce-ntuneric se pierde-a mea gândire,
 Cât viața mi-e amară, cât traiul mi-e sucit.

(Își vede chipul într-o oglindă)

Ah! fața mea cea slută gonește-orice privire!
 Eu însumi în oglindă privind mă înspăimânt!
 O clipă s-am o față ce-ar insufla iubire,
 O clipă, și-a mea viață apuie în mormânt!
 Oricare-i fi, putere, tu, ce mi-ai pus pe frunte
 Ast semn ce mă-nfloară, ce nu l-am meritat;
 Tu, ce sub flori ascuns-ai năpârci spurcate, crunte,
 Și viața omenească cu boale-ai întristat;
 Tu nu ești, nu, dreptatea!... Sau toate-acele rele
 Produsu-s-au în lume fără de știrea ta!
 De sunt aceste toate făpturi de ale tele,
 Nu, nu, eu niciodată tămâie nu-ți voi da.
 Când nu cunosc pricina din care naști în lume,
 Nici ierburi veninoase, nici șarpele-otrăvit,

Nici boale, nici ah!... spune, misterioase nume,
 Făr' de aceste rele, ființ-ar fi pierit?
 Printr-însele se ține a lumii armonie?
 Au fost trebuincioase neapărat aici,
 Ca binele prin rele să poată să se ție,
 Precum ne-a spus atâția filosofi multămiți?

Dar tu, pe-a cărui voie a-naintat ființa
 Tu, care le faci toate, din haos, din nimic,
 Ce stavilă fatală ți-a-mpiedicat voința,
 Încât fără de rele binele-ar fi nimic?
 Dar ce zic? spre a ține a lumii armonie,
 A trebuit ca forma să mi-o batjocorești!
 O, lume, ești ferice, și multămește mie,
 Căci prin a mea slujire, tu miști și viețuiești!

Dar vorbele sunt vorbe! eu ce voi face oare?
 Ce am să fac? aice nu vine astăzi ea?...
 Nu o să fie nunta-i la curte astă-seară?
 Câtiva voinici în umbră... Fiorița este-a mea.

GHINA, DOMNUL MIRCEA¹

MIRCEA, INTRÂND PE GÂNDURI

Tu ești, sărmane Ghino? ce vrei să-mi spui tu mie?
 Eu am a-ți spune multe; vezi tu, voi a sfârși...
 Făcutu-ți-am vrodată, vrând sau nevrând, rău ție?
 Asupra mea nimica tu nu ai cârti?
 N-ascunde, ci îmi spune, ai să te plângi de mine?

---

1 *Mircea Ciobanul* (1545-1552; 1553-1554; 1558-1559), a cărui soție, doamna Chiajna, fiica lui Petru Rareș, este eroina cunoscutei nuvele a lui Al. I. Odobescu.

GHINA

Nu, nu, din împotrivă, preanalt stăpânul meu!

MIRCEA

O taină ce-mi îngheață sângele meu prin vine,
Ce-mi depărtează somnul și-mi face traiul greu,
Voi să descopăr ție... dar ca otrava vie
Ucide pe acela ce umblă rău cu ea!
O taină ce tot omul, - nainte o să știe,
Ar trebui să roage¹ și-a se cumineca!
Dar nu, tu nu mi-ești omul, cu toat-a ta credință...
Acela vroi să n-aibă nici gură a vorbi,
Nici ochi ca să zărească, nici inimă să simță,
Nici voie... ca cuțitul ce trebuie-a lovi...

GHINA

Stăpâne, fă cu mine tot ce mi se cuvine...
Zdrobește-mă-n picioare, și zi: *Așa voi eu!*
Voi săruta picioru-ți, zicând: ucis de tine,
E dulce să las viața, o, scump stăpânul meu!

MIRCEA

Atunci, ascultă, Ghineo, și fie-a ta credință
Să nu-ți răpuie viața... ce știi? ce ți-am vorbit?
A! știu... dar, mai-nainte, arunc-a ta voință!
Arunc-a ta gândire! fii rece, amuțit!...
Fii rece ca o stâncă: dar mă pricepe bine!
Pe când al meu părinte domnea p-acest pământ,

---

1 Să se roage.

Câtiva boieri din ură porniră către sine
 Și-i dară-un fel de apă ce-l duse în mormânt;
 O apă care-adoarme, dar care nu omoară;
 Și bunul meu părinte fu îngropat de viu...¹
 Câtiva pe la ureche sunară coarda morței
 A celor ce-l ucise... tu știi? l-am dezgropat...
 Și bunul meu părinte, această pradă-a sorței,
 În groapă-i, în coșciugu-i, pe față-era culcat!
 Semn cum că se bătuse în chinuri, în durere,
 Pe când în sânul morței dodată s-a trezit!...
 Tu înțelegi, o, Ghineo, ce sete, ce plăcere
 Eu simț de răzbunare?... minutul a sosit!...
 Acei ce or să piară sunt peste doisprezece...
 Vezi, numele lor toate le-am însemnat aci !...
 Deseară este nunta... tu, înțelegi ? fii rece !
 Acei ce or să vie d-aici n-or mai ieși !...

GHINA

Măria-ta, dă-mi voie s-adaug două nume...

MIRCEA

Ce ? tu cunoști și p-alții ? Zi, zi, să-i știu și eu !

GHINA (la o parte)

E vreme... unul și altul îmi sunt urâți în lume;
 Și făr'de ei mai lesne ajung la țelul meu.

(Scoate o listă și o dă lui Mircea; apoi tare:)

---

1 Radu cel Mare (1495-1508), domn blajin, care n-a avut nici un conflict cu boierii, a murit în urma unei boli îndelungate și a fost înmormântat la mănăstirea Dealul. Învinuirea formulată de Mircea Ciobanul este pe de-a-ntregul imaginată de poet.

Cetește ! toși aceștii ieri seară s-adunase;
Vorbiră să te surpe... vezi lista tuturor !...

MIRCEA

Ah ! să-mi răpească tronul ! mânia mă apasă !
Ah ! să-mi răpească viața ! și ei încă nu mor !
Sorin, și Filip încă !... ciudată întâmplare !
Sorin crescut la curte-mi, și Filip ce-l cunun !
Ei încă mă înșală... o, lume ! o, turbare !
Mânia mă abate... să mor ori să-mi răzbun !
Ah ! vino, vino, iute, amară răzbunare,
Și-adapă cu-al tău sânge setos sufletul meu !

GHINA

Stăpâne, la picioare-ți eu sunt în așteptare...
Zi, și a ta poruncă îndeplini-voi eu...

MIRCEA

Să-nceapă nunta-ndată !... dar¹, preoții să vie,
Și-n umbră totodată săpați mormânt cu zor;
Subt ale sărbătoarei coroane răzătoare
Șerpi veninoși și negri s-ascunză limba lor.

SMARALDA

Sorin o zi ș-o noapte nu reîntrase-acasă,
El rătăcea-mpregiurul castelului numit.
Acolo întristărei el inima își lasă,
Acolo cheamă moartea, de viață obosit.
Dar oarele se scură... El trebuie-a purcede.

---

1 Dar - da.

Plecă dar spre locașu-i, trist, însă liniștit;
 Urmează lungul apei în care se prevede
 Giucând¹ al lunei pline imagin-aurit...
 Mai niciodată seara nu i-a părut mai dulce.
 Nici lună mai voioasă, nici stele mai zglobii;
 Nici dulcea filomiță²-nainte să se culce
 Nu a ținut concerte mai tinere, mai vii !
 Tăcută, lină seară, pășind maiestuoasă,
 Și aerul cu-aripa-i ici-colo despicând,
 Scula mii vântulețe în aria seroasă,
 Ce după dânsa toate veneau ușor săltând.
 În treacătul lor dulce, aceste vântișoare
 Se legăneau p-aripe în spațiul undos.
 Sau se giucau cu-a serei cosițe plutitoare
 Ori adunau pe vânturi al florilor miros,
 Iar unele din ele, fiind mai indiscrete,
 Mergeau ca să surprinză în umbră doi iubiți !
 Giucau cu răsfățare în lungele lor plete,
 Râzând de nebunia acestor fericiți.
 Pârâul lin și dulce mugind în calea-i lată,
 Unea a lui murmură cu-al paserei suspin,
 Cu freamătul de frunze, în vânturi legănată...
 Aceste îmbătară pe junele Sorin.
 El caută în apa în care luna vie
 Și stelele de aur apare luminând;
 Acest tablou exală prea dulcea-i nebunie,
 Îl fermecă, l-încântă, înaltă al său gând.
 „Acea apa este măreață și curată,
 Ca plânsul de fecioară ce cură p-al ei piept;
 De pulbere de stele i-e fața sămănată !
 P-aici dulci păsărele prin cântece se cert,

1 *Giuca* (a) - a juca.

2 *Filomiță* - filomelă, privighetoare.

Ah ! unde pot să aflu o seară mai frumoasă ?
Și a-mi depune anii, mormânt mai răzător ?
Aici dar să se curme junia-mi viforoasă !...
Vezi ! stelele de aur mă caută cu dor,
Și apa murmurândă în cale-i se oprește;
Îmi zice: Vino ! vino ! de mult eu te doresc !
Vezi, cât sunt de curată în luna ce lucește,
Așa sunt credincioasă cu cei ce mă iubesc !
Rămâneți sănătoase, voi, zile tinerele,
Dar pline de-ntristare, și tu, o, cerul meu !
Nemuritoare carte cu litere-aurele
În care învățații cetesc pe Dumnezeu !
Și tu, și tu, lunită, luminează argintoasă !
Ce mă-necai adese cu dalbe sărutări,
Și voi, o, floricele cu tinere miroase,
Și voi, o, filomițe, cu mândre, dulci cântări !
Ah ! dacă a mea viață fu scurtă, o, ursită !
Și-a trebuit a trece fără de a fi iubit,
De ce nu fuse oare încaltea strălucită,
Ca steaua care cade; dar dacă a lucit ?
Aflați-mi, o ! aflați-mi necazurile mele,
Voi, marturii acelor ce în ascuns suspin !
Eram eu tânăr încă, o, luminoase stele !
Dar nu plâng tinerețea ce s-a curmat în chin !
Nu plâng nici mândrul nume, luminează trecătoare
Ce fermecă și-orbește pe cei ce-o au privit.
Îmi pare rău d-un lucru: în viața-mi gemătoare
Și scurtă, nimini încă, nimini nu m-a iubit !
Eu poci trăi, dar viața-mi e întristată foarte !
Se zice că sunt oameni ce uit ce au iubit ;
Eu poci trăi, dar colo pătruns-a cruda moarte
Și eu voi fi în lume un abur trist, pârlit,
A cărui uscăciune va fi periculoasă.
Va întrista dumbrava de tineri copăcei...

O, lume ! crudă lume ! rămâi dar sănătoasă !
 Ca vara cu flori dalbe mă duc cu anii mei !
 Așa Sorin gândește. Tot pare că se plânge.
 Se stinge luna-n aer și stelele se joc ;
 Câmpia se preface în ocean de sânge,
 Și florile-n șopârle, și aerul în foc.
 Șerpi se rădic pe coade și limbile arată ;
 Ei fug ca să se scape și-n sânu-i se strecor.
 Și inima-i se simte de ei înfiorată !
 Iar bufnițe țipânde se las pe el din zbor.
 Nori negri se rădică, și foc și apă varsă,
 Cât nu încape locul aice pe pământ.
 Pământul se despică în inima lui arsă,
 Și morții își scot capul și strigă din mormânt.
 Iar râul cură dulce cu undele-i spumoase,
 Ca vârsta tinereței ce trece în cântări ;
 În sânul lui s-aude suspine amoroase
 Și armonioase șoapte de calde sărutări.
 Din sânul apei iese o horă grațioasă
 De tinere fecioare, frumoase, răzători,
 A căror coamă cade pe sânul lor undoasă,
 A căror guri exală parfumul cel de flori.
 Sorin urmat de hiară, de foc și de văpaie,
 Era să se arunce în iazul răcoros...
 Subt forma Fioritei, frumoasă și bălaie,
 Ieși din apă moartea... "Vin', mândrul meu frumos !
 Vin', vin' de încălzește cel sân străin și rece
 Și mâna-ți înghețată la sânu-mi călduros !
 Și buza ta uscată, pe care setea trece,
 Pe buza mea ce arde ca soarele focos."
 Așa, pierdut în noaptea închipuirei rele,
 Copilul șovăiește... voiește-a s-arunca
 În apa strălucită de lună și de stele ;
 O rădere amară trecu pe fața sa.

Un pas, și-n sânul apei ar fi aflat scăpare
 Când o suavă umbră, trecând ca un suspin,
 C-un viers plâpând și dulce, dar plin de tremurare,
 Îl strigă și îi zice de două ori: - Sorin !

O jună copiliță îl cheamă pe-al său nume.
 — Te caut, zise-acesta, de când o amurgit,
 Prin târg și pe acasă... am auzit din lume
 Că te-a zărit pe-aice... și fuga am venit
 Să-ți spun a nu te duce deseară pe acasă...
 Tu nu știi ce se trece¹ acolo la palat ;
 Pe de o parte nuntă, petreceri, danțuri, masă,
 Iar pe de altă parte, tot pare turburat !
 În umbră se lucrează sicrie de morminte.
 Popi vestmântați cu sfinte² în casă stau pitiți !
 Ostași, pe la ferestre, cu lungile lor flinte
 Pândind prin întuneric, abia șoptesc sfiți !...
 Ieșeam de la domnița; un ciohodar³ îmi zise
 Că o să curgă sânge și lacrimi de foc ;
 Că-n cartea crud-a morții sunt multe nume scrise
 Acelor ce de domnul zic rău sau își bat joc.
 Eu m-am temut de tine, ce zici adeseoare
 Că domnul și boierii despoaie țara lor.
 Ce ai să te amesteci într-astea, dragă Soare,
 De ce nu ești cuminte, s-asculți pe a ta sor' ?
 Smaralda, orfelină, de-o rară frumusețe,
 De mică o luase domnița lângă ea.
 Aci i se formase a vietei tinerețe,
 Aci în pace dulce mândrețea-i înflorea.
 Era datoare viața amicului ei june ;

1 Trece - se petrece.

2 Sfintă - sfiță, veșmânt preotesc.

3 Ciohodar - slujbaş la curtea domnească.

De-atunci ea îl iubește cu călduros amor ;
 El nu știe nimica; nimica nu îi spune
 Că dorul ce-i arată nu-i alt decât de-o sor'.
 Ea este-o frumusețe de-acele ce răpește
 Oricare ochi, o vede... un chip fermecător ;
 O talie subțire, ce vântul îndoiește,
 Un păr bogat și negru d-eben¹ strălucitor ;
 O față ce nici soare, nici vânt nu sărutase ;
 O frunte rătăcioară; ochi negri, mari, arzoși²,
 Umbriți de niște gene stufoase de mătăasă ;
 Obraji, deși nu rumeni, dar frageți și voioși ;
 Micuțe buzișoare cu purpură-ndoite,
 Și albi ca cele fulguri³ căzute pe Carpat,
 Și mici ca niște boabe de rouă risipite ;
 Un sân ca ghiocelul cel alb nesărutat
 De arșițele verei, și ca juna fată
 Temându-se ca vântul ce-n plete îi juca,
 Cu sărutări ce-i fură, să nu-i ia totodată
 Secretul ce ascunde, cu grijă coperea.
 Purta o rochie albă cusută cu mătăasă ;
 Pe capu-i o năframă cu dese flori de-argint
 Cădea cu-a sa cosiță ce-n două înnodase,
 Ca două aripi ninse ce corbu-ntinde-n vânt.
 La gât purta-nnodată o salbă auroasă ;
 O leasă⁴ de mătăasă întrepletită-n fir,
 Cu două pafte⁵ de-aur, pe talia-i mlădioasă,
 Se prevedeau prin vălu-i cel alb și rar la fir.
 Sorin l-a ei vedere rămase în răceală.

1 *Eben* - abanos.

2 *Arzos* - arzător.

3 *Fulgur* - probabil, fulgurație, iluminare bruscă a cerului datorită unei descărcări electrice, fără tunet.

4 *Leasă* - aici, împletitură, țesătură.

5 *Pafte* - pafta.

— Îți mulțumesc, Smaraldo, îi zise însă el,
 Dar viața mea nu face această osteneală
 Ce tu ți-ai da cu dânsa, o, mândru îngerel !
 Eu pot muri și nimeni să nu se întristeze,
 Și lipsa mea pe nimeni să fac-a întreba !
 Eu pot muri și nimeni să nu mă cerceteze,
 Și nici un sân să bată sau lacrimi a vărsa.
 Căci fără de-o iubire de-o seamă între toate,
 Viața-i o povară, o, înger răpitor !
 Iubesc cu înfocare, cu nebulie poate.
 Dar oamenii prin ură răspund l-al meu amor.
 — Tu zici că nimeni încă nu te iubește, Soare ?
 Că pentr-aceea traiul ți-e dureros și greu ?
 Dar tu, tu însuți, spune, pe cine iubești oare,
 Ca să te plângi de alții, o, Sorinelul meu ?
 Așa vorbi Smaralda c-un aer de mustrare ;
 O vie rumeneală cuprinse fața sa.
 — Smaraldo, îi răspunse Sorin cu înfocare,
 Lăsând din a lui geană o lacrimă-a pica,
 Văzută-ai tu în visuri o dulce frumusețe
 Ce nu vezi niciodată aievea pe pământ,
 Arzând de frăgezime, dulceață, tinerețe,
 Un înger blând și dulce, vorbind dintr-un cuvânt?
 Și poți totdeodată să-ți faci închipuire
 Cât poate ca să simță un suflet îndrăgit?
 Un suflet ce-nsetează de dulce fericire,
 Un suflet ce iubește și nu este iubit?
 Ei bine! astfel este această frumusețe
 Pe care o iubește ast suflet turburat.
 Dar vai! această dulce, străină tinerețe
 Tu o cunoști, Smaraldo... deseară se mărită
 E rece la iubirea ce ea mi-a insuflat!
 La curte, unde-a merge voiai să mă oprești!
 — Fiorița! zise fata cu inima rănită,

Turnând a ei cătare spre bolțile cerești.
 — Fiorița! îi răspunde Sorin ce mâna-i strânge.
 Ah! plânge-mă, copilă, căci sunt nefericit!
 Ah! plânge-mă, Smaraldo, cu lacrimi de sânge
 Și varsă mângâiere în sufletu-mi zdrobit!
 De când iubesc, Smaraldo, vezi, soarele e rece
 Și stelele în aer s-au stins și au pierit;
 În darn¹ se face ziuă și noapte, timpul trece;
 Nimic nu mă deșteaptă din visul-mi fericit...
 N-aud, nu văd nimica decât a ei făptură,
 A cărei frumuseță mă-mbată de amor,
 Și vorbele-i mieroase ce cad din a ei gură
 Ca florile de aur din mândrul pomișor.
 C-o vorbă ea ar face să cure al meu sânge;
 Pe-un zâmbet al ei numai aş da eu viața mea;
 Ca slabă florică, ea subț picior m-ar frânge;
 Ucigător, copilă, m-ar face dac-ar vrea.
 Când ochiul meu o vede arzând de frăgezime.
 Din creștet până-n talpe, mă prinde un fior
 Ce m-arde și mă-ngheață, m-apasă cu cruzime,
 Și gura mi se-nchide, și capu-mi pere-n nor!
 Atuncea al meu suflet, cu sufletu-i deodată,
 Lăsând a lui țărână pe țărmul pământesc,
 Aș vrea ca două raze să se cufunde-ndată,
 Și să s-avânte dulce în leagănul ceresc!

Smaralda-neacă doru-i și varsă lăcrămioare,
 Al căror curs ferice alină păsul său,
 Ea a simțit în sânul-i, și pentru prima oare,
 O crudă gelozie ce-i face-un mare rău.
 — La curte este nuntă; iar teamă-mi este foarte

1 În darn - în zadar.

SECȚIA
PENTRU COPII

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
V A S I L I I
Nr. inv. 298-668

Că subt acele danțuri, plăceri sărbătorești
 Și cântece voioase s-ascunde cruda moarte;
 Tu poți scăpa mireasa pe care o iubești;
 Ia dar inelu-acesta cu pajură domnească,
 Ce spre a ta scăpare chiar doamna mi l-a dat!
 Cu el oricine poate orice să uneltească;
 Totul i se spune, totul îi e plecat.

NUNTA

Mii de făclii luminează în sala spațioasă.
 Dar nu lucea nimic mai mândru, mai voios,
 Ca ochii celor dame ce-n hora zgomotoasă
 La sunetul vioarei s-avântă grațios.
 Dar ca să descriu danțul, vai! muza mea nu are
 Nici grația cerută, nici bucuria lor!
 În darn o chem la horă! ea stă în nemișcare
 Și gându-i în departe s-avântă după dor;
 Căci de un timp încoace ea este gânditoare.
 Și zgomotu-i desplace, rari lucruri o răpesc;
 Marchiza scăpătată așa-i supărătoare,
 Lumina, fumul, danțul, îndat-o ostenesce!

Lăsăm dar tinerețea s-adune bucuroasă
 Pe sânul dezmierdărei plâpânde ei flori!
 Vezi! muza mă invită atât de grațioasă
 Ca să salut mireasa cu perii galbiori.
 Fiorița cununată trecut-aici în sală
 Cu toată adunarea ce-acum o admira,
 Frumoasa-i dulce față era puțin cam pală,
 Dar umbra întristărei un farmec nou îi da.
 Pe capu-i, de o parte, saricu-i¹ de velură²,

1 Saric - turban.

2 Velură - velur, catifea.

Rouat de pietre scumpe, lăsa pe sânul ei
 Să cadă-n răsfățare o fundă lat-aură
 Ce atârnând sărută rotunzii-i umerei.
 Cosița-i, împletită cu mărgăritărele,
 Se despica în două căzând pe spate-i strâns,
 Ca două ghirlândițe de flori de micșunele.

Ca doi șerpi lungi de aur, stropiți de-al serei plâns.
 În sânul ei, a cărui albețe răpitoare
 Se prevedea prin vălu-i de gaz¹ ce-l coperea,
 Ca marmurul în fundul de ape limpigioare,
 Ca crinul printre rouă, - își înfipsea ea,
 C-o grație eschisă² buchet de floricele
 Ce exalau în preajmă-i un răpitor parfum,
 Și nu știau: ori ochii-i, plouate viorele,
 Sau gura-i răsucită, nășteau dulcele fum?
 Pe brâul ei de aur, astrânsă cu-ngrijire,
 Se mlădia ca floarea pe rămurica sa;
 Și seamănă, copila, c-o dulce-nchipuire
 Ce-n visele juniei vine-a ne fermeca.

E fericită ziua când junele vergine³
 Încep ca să iubească de faț-amanții lor!
 Căci din acea zi numai pot ele să exprime
 Cât inima lor fuse-necată de amor.
 Dar astă fericire nu-mbată pe Fiorița:
 O presimțire-amară o turbură mereu.
 Acolo, în tăcere, suspină copilița,
 Și lăcrămând se uită la soțiorul său.

1 Gaz - țesătură subțire, voal.

2 Eschis - ales

3 Vergină - fecioară.

Femeile, geloase de-a fetei frumusețe,
 Găsesc c-acele lacrimi anunță un mister;
 Că umbrele-ntristărei pălise-ale ei fețe,
 Că fata n-ar fi tocmai un îngerăș din cer.
 Dar printre toate una, și jună și frumoasă,
 Soția unui Stroe ce-era biv vel spătar¹,
 Dar rea, nesuferită, zulară², vanitoasă,
 Crezându-se născută de neamuri foarte mari:
 Natura însă-i dase o formă foarte rară,
 Diametral opusă cu caracterul ei;
 În față-i frăgezimea de seri de primăvară,
 În ochii săi dulceața de ochi de columbei³!

Aceasta ia chip dulce și vorbă prefăcută:
 — În ziua nunței tale, îi zise fetei ea,
 Eu nu pot înțelege să fii tu abătută:
 În loc să fii voioasă, tu plângi, copila mea!
 Bărbatul, copiliță, e seara ce umbrește
 Și-ascunde de-ochii lumii pe cei ce noi iubim,
 Când fața pentru inimi se-ntâmplă de roșește,
 Ia spune, Fiorișo, ce s-a făcut Sorin?

Copila se roșește. Rivala-i triumfătoare
 O vede cu plăcere, și sub piciorul său
 Zdrobește-a ei mândrie precum sfărâm-o floare
 Și face să zâmbească ascultătorul rău.
 Pe o sofa preascumpă, sta doamna, conjurată
 De mândre jupânese, prin care s-osebea
 Prin rara-i frumusețe, Smaralda, juna fată.

1 *Biv vel spătar* - fost mare spătar.

2 *Zular* - gelos.

3 *Columbel* - porumbel.

De-acolo copilița rivala și privea.
 „Ah! mult e mândruliță! zicea copila-n sine,
 De ce, o, Doamne sfinte, n-am chipul ei frumos!
 Și ochii ei albaștri, și genele-i blondine,
 Și fața-i bălăioară, și păru-i auros!
 Atunci, ah! cine știe? putea c-a lui iubire...
 A mă iubi?... o, dulce, fermecător cuvânt!
 Iubirea lui e viața... unica-mi fericire!
 E tot ce-mi face bine! e dorul cel mai sfânt!
 De ce nu mă iubește? el mi-ar fi drag mai tare...
 Căci făr' să mă iubească, atâta îl iubesc!
 L-aș fi iubit atâta cât ura mea e mare
 Asupra Fioriței ce nu poci s-o privesc!
 Și iar nu poci a ține aști ochi să o privească,
 Ca când mă trage-un farmec...” Aci ea se opri
 Și ochii s-ațintiră pe fața îngerească
 A tinerei mirese, pe când o umili.

Smaralda le ascultă, vorbirea lor îi place;
 Se simte răzbunată... apoi iar se gânde:
 „El nu-i drag Fioriței... femeia dar rău face
 Cu-atâta răutate pe fată-a umili!
 Dar poate jupâneasa, chiar ea poate-l iubește.
 Fiorița, am zis, roșise; ea n-are-apărător,
 Nici chiar o căutare ce-ades îmbărbătește;
 În darn cu ochii cată pe dragu-i soțior!
 Căci toți, mai toți boierii ieșiseră afară,
 Lăsând pe jupânese uitate-n jocul lor.
 Din ordinea¹ lui vodă cu toții s-adunară
 În altă sală mare, în sala de omor.

1 Ordinea - ordinul.

.....
 .....
 A oaspeților voie se răsipește-ndată
 Și spaima-nfiorează pe privitori uimiți!
 Căci de fustași¹ cu flinte e sala înecată,
 Și câți voiesc să iasă la uși se văd opriți.
 Aici s-aduce o masă, pe care-i așezată
 O carte și o cruce, mai multe cununii;
 Și popi cu patrahire în sală se arată.
 Urmați de o mulțime de slugi și de lachii².
 Înmărmuriți de spaimă, toți tac în adunare
 Și nimeni nu-nțelege acest amar mister.
 Aici rămâne mută oricare întrebare;
 Nimini, nimic nu știe, nici gardă, nici chiar cler.

Dar Ghina iat-apare în sală cu trufie;
 Sinistra lui rânjire pe toți a-nfiorat:
 Pe fața lui lucește aceeași bucurie
 Ce a simțit Satana când pe-oameni a-nșelat.

— Bărbații voștri (zise femeilor uimite,
 Spuind totdeodată numele tuturor),
 Au tras spre dânșii moartea cu crime dovedite:
 Muierile d-acuma și tot avutul lor
 Le vor lua ciocoi³ ce-n coadă le slujește...
 Muieri! iată bărbații ce vouă se cuvî!...
 El zise și un vuiet în sală se lățește,
 Femeile strig... țipă și unele leșin.
 Dar unele zâmbiră!... căci scena dureroasă

---

1 *Fustas* - ostaș din garda personală a domnului.

2 *Lachii* - lachei.

3 *Ciocoi* - fecior în casă, servitor al unui boier.

Și crudă totdodată avea comicul ei.
 Exemplu, spătărița cea mândră și frumoasă,
 Ce-a fost privit boierii ceilalți ca pe lachei,
 Ea se văzu redusă, în marea ei mândrie,
 Să ia de soț ciocoiul bătrân și uricios;
 Iar altele din ele trecute-n ilichie¹
 (Cum zice într-aceasta un cronicar voios)
 „Nu știu de ce pricină la față se roșise?”

Din toate Fiorița primi mai cu amar
 Această lovitură!... Sărmana, mai murise²!
 Pe soțul ei cu țipăt îl cheamă în zadar!
 Ea tremură, și plânge, și pierde-orice simțire.
 Văzând tradus în faptă decretul pronunțat.

.....
 Doi ciohodari profită de lungă ei dormire,
 Din ordinul lui Ghina, cu ea s-au depărtat.

SILA³ ȘI MOARTEA

*(O cameră abia luminată de o lampă.
 Fiorița leșinată pe un pat.)*

Aceea ce-a mea formă pocită, urâcioasă,
 Să-mi dea nu fu în stare, îmi dote capul meu,
 Căci iată-mă la țălu-mi... vedeți acea frumoasă,
 Cea mândră, nemblânzită, ce-atât o iubeam eu?
 Ce-o apără? nimică... și nu mai e scăpare!
 Nici o putere-n lume nu poate-a o scăpa!

1 *Ilichie* - vârstă.

2 Aproape murise, era mai mult moartă decât vie.

3 *Silă* - forță; constrângere, silnicie.

.....
.....
Vedeți cât e de jună, de albă, de frumoasă?
Ce gură mititică! ce păr lung și bogat!
Din geană-i cură încă o rouă călduroasă,
Și sânu-i saltă dulce, și cheamă-un sărutat!
Ea doarme... o, plăcere! ce mă oprește oare?

Așa vorbește Ghina, cu capul amețit
De fumul unei patimi brutale și-arzătoare.
El pierde minte, vorbă... obrazu-i e pălit,
Și ochii lui acuma sunt încruntați în sânge,
Ca ochii unui tigru ce prada și-a găsit.
O mână infernală se pare că-l împinge;
Se clatină pământul... lumin-a dispărut.
Abia-și atinge mâna turbatul de feciaoră,
Aceasta deodată atunce s-a mișcat.
Mișcarea copiliței mai mult îl înfioară
Decât un șerpe negru pe care-ar fi călcat.
El geme-n a lui sete, văzându-și cupa plină;
Dar când la gur-o pune, paharul a secat!
Mânia lui e mare și furia-i străină...
Nimic nu-l mai oprește... Fiorița a țipat!

O luptă neegală... ca vulturul cel tare
C-o dulce porumbică ce va a o zdrobi...
Pericolul dă fetei putere-atât de mare,
Cât două, trei minute ea se împotrivi;
Dar brațu-i ostenește, puterea sa slăbește;
Bărbatul înțelege... adaoge-al său zor...
Când Ghina țipă, cade, sub fierul ce-l rănește...
Lovit în piept de-o mână ce vine-n ajutor.

El cade într-al său sânge... o fată tinerică
 Naintea Fioriței atunci s-a arătat.
 Aceasta e Smaralda!... intrând pe-o ușă mică
 Ascunsă în părete... – Copilă, te-am scăpat.
 — Dar care-i interesul ce iei tu pentru mine?
 Întreabă Fiorița luându-i mâna sa.
 Îți sunt datoare viața... ah! ce zic? fără tine,
 Mai mult și decât viața bărbatul îmi lua!
 Smaraldo, voi fi ție o soră călduroasă;
 Voi face pentru tine orice tu vei voi.
 — Ah! zise copilița cu geana neguroasă,
 Ce voi? dăr ce voi alta decât a mi-l iubi!...
 Dar spune, Fiorițo! o, spune-mi, dragă, mie,
 De ce ești rece oare la dorul lui Sorin?
 El, ce iubește viața, căci ți-este dragă ție,
 Ce-ar da zilele sale să-mpace-al tău suspin?
 Dar de un timp încoace, e trist, îngălbinește;
 Pe gânduri totdeauna el umblă adâncit;
 Nimică nu-i mai place: îl vezi că se topește
 Ca floarea dimineții ce brumele-au lovit;
 În sufletu-i se trece gândiri spăimântătoare...
 El vrea să se ucigă... o, dulce îngerel!
 Tu, care ești frumoasă și blândă ca o floare,
 Tu, care te iubește, îndură-te de el !

— Ce pot să fac, Smaraldo ? mi-e inima-nghețată:
 Nu simț nimic văzându-l; lipsind, nu îl doresc.
 Dar spune-mi, copiliță, e oare-adevărată
 A mirelui meu moarte ? sau eu mă amănesc ?
 — Ah ! cel puțin, îi zice Smaralda, gânditoare,
 Tu poți să-l scapi de moarte, o, Fiorița mea !
 Ea zise, și din ochi-i curg calde lăcrămioare...
 — Poți să-l întorci la viață, îi zise încă ea.
 Apoi, luându-i mâna o udă-n lăcrămioare
 Și-o-ncarcă totodată de calde sărutări.

— Ah ! scapă-l, zise fata căzându-i la picioare,
 Nu știu vorbi, o, Doamne ! și n-am decât oftări
 Și lacrimi ! ah ! copilă, să fi putut a-ți zice
 Cum simte al său suflet, la slabul meu trist grai,
 Cu lacrimi de sânge tu ai fi plâns aice !
 Căci inima-ți e caldă ca soarele de mai !
 — Dar ce te întristează ! întreabă Fiorița,
 Atinsă pân' la suflet, ce păs ai de Sorin ?
 Ești oare a lui soră ? mai zise copilița.
 El îmi spusese-odată că-n lume e străin.
 — Eu, sora lui ? răspunse șoptindu-i al lui nume.
 Ascultă, surătică, și află ce sunt eu:
 N-am nici părinți, nici frate; pe nimeni n-am în lume.
 Dar el le ține locul la toți, îngerul meu...
 Urechea de-l aude și ochiu-mi de-l privește,
 Pierd graiul și cuvântul, și mâinile îmi frâng;
 Și sângele în sânu-mi arzând se grămădește;
 Vorbesc orice îmi vine, și plâng, și râd, și plâng !
 Ah ! scapă-l de la moarte ! o vorbă mângâioasă,
 O căutătură dulce pe răpă-l va opri...
 Mângâie-l cu cuvinte, surata mea frumoasă !
 Mângâie-l cu cuvinte, de nu poți a-l iubi !
 Zicând aceste vorbe, Smaralda-ngenunchiată
 Picioarele Fioriței, plângând le-mbrățișa;
 Iar tânăra frumoasă, răpită și mirată,
 Pe lângă dorul fetei uita durerea sa.

ÎNCHEIERE

(Un beci: paie așternute)

(Stroe Spătarul¹; Coadă Vornicul²; frate-său

1 Spătar - mare boier, comandant al oastei.

2 Vornic - mare boier, care conducea treburile interne ale țării.

Radu Comisul¹; Dragul Stolnicul²; Vintilă Comisul; Filip Caminariul³; mirele Fioriței și alți boieri hotărâți⁴ la moarte.)

FILIP CĂTRE STROE

Cu toate-aceste nunta începuse bine;
Mireasă frumoșică și ginere voios !
Hori, muzică și masă, pahare cu vin pline...
Dar dracul vără coada, și totul cade gios !
Dar cui să-i treacă-n minte, spătare, mare-nune,
Că moarte-n ziafete⁵ de-ald-astea ascundea
A ei zbârcită frunte ?... Dar trebuie a spune:
Ideea este rară, ba încă nu e rea !
Și dacă-n ceea lume o fi să mă însoare,
Spre-a nu mai cădea-n cursă lua-voi măsuri tari;
Acum rămâne numai, în viața viitoare,
Să știm de este nuntă, și domni și boieri mari ?...
Dar tu ești dus pe gânduri ! ca popa ce rămâne
Neales de parohie la tronul păstoresc.

(Boierii se ceartă în fund)

Hei ! cine strig-acolo ?...ascultă, o, stăpâne !
Pe marginile gropei ei încă se sfădesc !

STROE

Ce crezi tu despre suflet în viața viitoare ?

1 *Comis* - boier care se îngrija de grajdurile domnești.

2 *Stolnic* - boier care purta grija mesei domnești

3 *Caminar* - boier care strângea dările pentru băuturi.

4 *Hotărâți* - condamnați.

5 *Ziafet* - petrecere, chef.

FILIP

Nu te grăbi, spătare... mai rabdă și vei ști.
În viața ce-o să vie ca-n viața trecătoare,
Cât pentru mine, frate, tot vesel am a fi.
Tot ce mă neodihnește e temerea cea mare
Ce am, să nu mă puie în raiul cel ceresc,
Să stau cu umbre triste ca tine, o, spătare !

(Poarta închisoarei se deschide: intră Sorin repede)

A! iată unul, însă, cu care să glumesc...
Ce! și tu vii, Sorine? pe Dumnezeu, bădiță,
De știu ceva din toate ce ochiul mi-a văzut...

SORIN *(trăgându-l la o parte)*

Ascultă-mă, Filipe ! Sărmana Fioriță
În mâna lor spurcată se zice c-a căzut...
Ia, ține inelu-acesta și manta de la mine
Si zboară spre scăpare-i... doi cai afară sunt...
Șă vă agiungă ziua în țările străine !...
Ia, ia inelul, du-te și nu zi un cuvânt...

FILIP

Îți mulțumesc, o frate ! dat tu, ce-o fi de tine ?

SORIN

Nu te-ngriji de mine... aceasta-i treaba mea.

FILIP

Nu, nu ! ori stau aice, ori vei ieși cu mine !

SORIN

Te du, te du, grăbește; și zboară către ea !...

FILIP (la inelul și manta; pleacă, apoi iar se întoarce)

Ascultă-mă, Sorine, dă-mi mâna a ți-o strânge,
Îți jur pe al meu suflet să fiu fratele tău.

SORIN

Dar du-te ! mergi; o clipă mai mult, și al tău sânge
Va curge... zboară, zboară, de ești fratele meu.

(Filip arată inelul, și gardele îi face loc de iese)

Acuma vie moartea ! mă va afla în pace...
Fiorița e scăpată... acuma pot să mor,
Să mor ca să trăiască aceea ce îmi place...
Îți mulțumesc cu lacrimi, stăpâne ziditor !...

A doua zi Fiorița, cu soțu-i împreună,
Trecuse în Moldova, voioși și mulțumiți.
Boierii se tăiară; și chiar Sorin cel june
Pierise deodată cu-acei nefericiți.

Iar într-o dimineată, mulțimea curioasă
Pe malul unei ape s-adună a privi
Cadavrul unei fete... Smaralda cea frumoasă
Se azvârlise-n apă, neavând ce mai iubi.¹

1 Aceasta se crede că s-a întâmplat pe la anul 7052. Cronicile încă vorbesc de tăierea boierilor, și după tradiție se știe că Mircea-Vodă a tăiat pe Coadă Vornicul, pe frate-său Radu, pe Dragul Stolnicul, pe Stroe Spătariul, pe Vintilă Comisul și alții (*n. ed.* 1855). Anului 7052 ("de la facerea lumii") îi corespunde anul 1544. Mircea Ciobanul a fost însă numit domn în ianuarie 1545. Cronicile relatează într-adevăr că, îndată după ce s-a instalat la București, unde își avea capitala (nu la Târgoviște), Mircea Ciobanul a poruncit să fie decapitați cinci boieri mari și alții mai mici, care uneltiseră împotriva lui. Au urmat alte asemenea represii sângeroase, cea mai cumplită fiind aceea din februarie 1558, când au fost măcelăriți la curtea domnească două sute de boieri și clerici.

BASME

FATA DIN DAFIN

I

— „Deschide-te, dafin! eu voi a mă duce
Spre râul senin,
Căci stelele d-aur se leagănă dulce
Pe valul cel lin!“

Aşa se complânge fecioara frumoasă
Ca viaţa din rai,
Închisă-ntr-un dafin p-o vale pletoasă,
Cu plete de mai.

Iar fata coboară voioasă din laur,
Aleargă prin flori,
Şi luna ce pare ca bulgăre d-aur
Luceşte prin nori.

Aleargă prin valuri de flori virginale
Cu vântul uşor;

Și boarea o-mbată; privirile sale
Se turbur d-amor.

II

— „Cosițele teale, ce cad bălăioare,
Îi zise-un drumaș,
Lumină pe sânu-ți ca focul de soare
P-un crin drăgălaș!

Dar fie rău zisă cereasca-ți mândrețe,
O, vis fericit!
Căci inimă, viață și dulce junețe
Acum mi-a răpit!“

Atunci rumeneala plăcutei fecioare
Pe față-i luci
Ca sângele mierlei, ce p-alba ninsoare
Voios ar stropi.

El zice și-aleargă spre fata sfioasă
Cu chip purpurat;
Dar dalba copilă se duce voioasă
Pe plaiul cel lat.

Aleargă prin iarbă și când e departe
De domnul frumos,
Își ostie pasul și șeade-ntr-o parte
Cătând amoros.

III

— „Regina bălaie cu dulcele stele
Adoarme pe nor!

Adormi, o, mireasă, pe brațele mele
Uitând al tău dor!“

Iar vergura doarme pe brațele sale
Șoptind amoros:
— „O, Doamne din ceruri! fă să nu mă-nșeale
Streinul frumos!“

Adoarme fecioara; dar când se trezește
În darn l-a chemat!
Buchet de flori dalbe sub capu-și găsește;
Dar el a plecat.

IV

— „Deschide-te, dafin, acum pentru mine,
Să m-adăpostesc,
Căci noaptea purcede și soarele vine
Și-o să mă topesc!“

— „Te du, copiliță, cu coam-aurită,
Cu chipul plăcut,
Căci dup-a ta frunte cununa-nflorită
Acum a căzut!“

MIHNEA ȘI BABA

Dupe o tradiție

I

Când lampa se stinge la negrul mormânt
Atinsă de aripi, suflată de vânt;

Când buha se plânge prin triste suspine;
Când răii fac planuri cum au a reține
În barbare lanțuri popoulul gemând;
Când demoni și spaime pe munți se adună
De urlă la stele, la nori și la lună,
Într-una din peșteri, în munte râpos,
Un om oarecare intră curagios.

II

În peștera Carpaților
O oară și mai bine
Vezi templu pacinaților
Ce cade în ruine.

Aici se fac misterele
De babe blestемate,
Ce scot la morți arterele
Și hârcele uscate.

Aci se fierb și oasele
În vase aurite,
Aci s-adun frumoasele
Când nu mai sunt dorite.

O flacără mistică
Dă palidă lumină;
Iar stâlpii în biserică
Păreau că se înclină.

Și liliicii nopților
Ce au aicea locul,

Ascunși în hârca morților,
Umblau să stingă focul.

O babă, ce oroarele
Uscaseră în lume,
Tot răscolea vulvoarele,
Șoptind încet un nume.

III

S-aude zgomot de pași pe aproape,
Cum calcă strigoiul când va să dezgroape
O tânără fată... Colo... Ascultați!
Să fie satana cu ochii de focuri?
— „Hei! Cine să calce în negrele-mi locuri,
Se-ntreabă bătrâna... aici nechemăți!...”
Ea zice, și-n umbră un om se arată
Cu ochii de sânge, cu fruntea uscată,
Teribil ca locul în care intra.
— „Bătrână, el zise, îți fă datoria!”
Și vorba-i, cum geme în zid vijelia,
Din colțuri în colțuri grozav răsuna.

Bătrâna

Ascultă-mă, doamne, aveam în oștime
Un fiu oarecare vestit în mulțime
Prin luptele sale; era fiul meu;
Plăcut ca seninul, frumos ca o floare
Și pentru aceasta mai stam eu subț soare.
Era pentru mine al meu Dumnezeu,
Și pentru aceasta m-am dat în perzare.
Să-l fac între oameni ferice și mare,

Am dat al meu suflet la negrul tartar.
Tu știi mai departe. Ce? gemi de turbare!
Vei sângele mumei, tu vei răzbunare,
Lovește! Na sânul, tirane barbar!
Căci viața îmi este acum blestemată.
O! cum nu pot oare să sorb astă dată
Și zilele tele, și sângele tău!
Dar nu pot, căci fiu-meu în ultima-i stare
Opri orice mână a da răzbunare.
Tirane! Vezi prada-ți, vezi cugetul său.
Pe urmă, c-o mână uscată și arsă,
Într-una din hârce un sânge ea varsă,
Și, dându-l lui Mihnea, îi zise: Să bei!
E sângele fiu-meu, na! soarbe-l mai tare,
E cald și e tânăr, cum vei tu, barbare;
Na, soarbe, sau eu sorb p-al tău, de nu vei.

IV

Toți morții din mormânturi,
Cu ghearăle-ncleștate,
Ca frunzele uscate
Ce zbor când suflă vânturi,
Spre Mihnea alerga;

Iar vârcolacii serii,
Ce chiar din lună pișcă
Când frunzele se mișcă
În timpul primăverii,
Țipând, acum zbura.

Șoimanele ce umblă
Ca vijelii turbate,

Coloase deșirate
Cu forma ca o turlă,
Din munți în văi călca.

V

Un glas în mulțime teribil gemu
Și ceata infernă îndată tăcu.

VI

Blestemul

Oriunde vei merge să calci, o, tirane,
Să calci p-un cadaver și-n visu-ți să-l vezi,
Să strângi tu în mână-ți tot mâini diafane
Și orice ți-o spune tu toate să crezi.
Să-ți arză plămânii de-o sete adâncă
Și apă, tirane, să nu poți să bei,
Să simți totdeauna asupra-ți o stâncă,
Să-nclini a ta frunte la cine nu vrei.
Să nu se cunoască ce bine vei face!
Să plângi! însă lacrimi să nu poți vărsa,
Și orice dorință, și orice-ți va place
Să nu poți, tirane, să nu poți gusta!
Să crezi că ești geniu, să ai zile multe
Și toți ai tăi moară; iar tu să trăiești!
Și vorba ta nimeni să nu o asculte,
Nimic să-ți mai placă, nimic să dorești!

VII

Așa vorbi bătrâna
Și Mihnea tremură.

Iar naiba, ce fântâna
O soarbe într-o clipă
Și tot de sete țipă,
La dreapta lui zbură.

El are cap de taur
Și gheară de strigoi,
Și coada-i de balaur,
Și geme cu turbare
Când baba tristă pare;
Iar coada-i stă vâlvoi.

Iar nagodele-urâte
Ca un mistreț la cap,
Cu lungi și strâmbe râte
Cu care de pe stâncă
Râm marea cea adâncă
Și lumea nu le-ncap;

Și șease legioane
De diavoli blestemați
Treceau ca turbilioane
De flacări infernale
Călări toți pe cavale
Cu perii vulvoiati.

Și mii de mii de spaime
Veneau din iad râzând
Pe Mihnea să defaime,
Căci astfel baba are
Mijloc de răzbunare
Pe mort nesupărând.

VIII

Mihnea încalecă, calul său tropotă,
Fuge ca vântul;
Sună pădurile, fâșie frunzele,
Geme pământul;
Fug legioanele, zbor cu cavalele,
Luna dispare;
Cerul se-ntunecă, munții se cleatenă
Mihnea tresare.
Fulgerul scânteie, tunetul bubuie,
Calul său cade;
Demonii râseră; o, ce de hohote!
Mihnea jos sare.
Însă el repede iară încalecă,
Fuge mai tare;
Fuge ca crivățul; sabia-i sfârâie
În apărare.
Aripi fantastice simte pe umere
Însă el fuge;
Pare că-l sfâșie guri însetabile,
Hainele-i suge;
Baba p-o cavallă iute ca fulgerul
Trece-nainte,
Slabă și palidă, pletele-i fâlăie
Pe osăminte;
Barba îi tremură, dinții se cleatină,
Muge ca taur;
Geme ca tunetul, bate cavalele
Ca un balaur.

IX

O, ce de hohote! Râseră demonii,
Iadul tot râse!

Însă pe creștetul munților, zorile
Zilei venise.

(1845)

O NOAPTE LA MORMINTE

Mergeam pe căi sălbatice,
Cătam adăpostire;
Iar fantăsmе lunatice
Rădeau p-o monastire.

Lătra departe câinele
La duhuri neguroase,
Scoteau din groapă mâinile
Scheletele hidoase.

Pe munți, regina nopților
Păruse gălbenindă,
Așa cum fruntea morților
Se vede suferindă.

Atunci trecură ielele
De mâini în horă prinse;
Ș-un abur toate stelele
Îndată le coprinsе.

Țipa în sânul norilor
Vulturi cu grele pene.
Și vuietul prigorilor
Se auzea alene.

Un fulger!... Norul fumegă;
Iar tunetul răspunde,
Și ploaie cade, spumegă
În turburoase unde.

Apoi s-aud răsunete
De vaiete, suspine;
Înspăimântat de tunete,
Un mort veni spre mine.

În prejmul monastirelor,
Umblând, mă rătăcisem;
La locul cimitirelor
Văzui că mă oprisem

Mortul

„Deschideți, schelete, aceste mormânturi,
Căci ploaia se varsă pâraie din nor,
Căci vântul mă bate, și câini mă-nconjur,
Și ielele albe duc hora pe vânturi.

Aseară, când umbra cădea pe pământ,
Ieșii să văd luna jucând pe ruine,
Căci două schelete gemeau lângă mine
Și-un verde balaur zbura prin mormânt.

Dar luna s-ascunde dodată-n furtună
Și astfel ca spicul de vânturi uscat,
Vârtejul pe mine în văi m-a zburat
Pe unde infernul sabatul adună.

Schelete tăcutē, am fost împărat;
Cum soarele trece din lume în lume,
Din poluri în poluri zbura al meu nume,
Din poluri în poluri eram lăudat.

Precum un luceafăr străluce prin stele,
Luceam printre prinții din epoca mea;
Dar, vai! amăgire! Virtutea-mi lipsea
Și scepтрul se sparse în mâinile mele!

Toți îmi spunea mie că lumea e-a mea,
Că pot p-un capriciu s-o calc în picioare;
Că orice dorință, de răuvoitoare,
Un semn, și-mplinită să-mi fie putea.

Dar ochii satanii în noapte lumină,
Ca două stelute ce-n nori strălucesc,
Ca doi cărbuni roșii ce-n umbră roșesc,
Și negrile-i aripi pe capu-mi se-nclină!

Credeam eu acestea, și-așa am urmat!
Pâraie de sânge vărsam cu cruzime,
Și-acest-omenire ce geme în crime
Un cap vream să aibă ca eu să-l abat.

Dar câinii mă latră și corbii crocnesc!
Colo pe morminte joc albele iele,
Ce râde cu hohot de oasele mele,
Iar ochii satanii în noapte lucesc!“

În cele din urmă furtuna trecuse
Și toată natura cu-n cetul tăcuse.

Scheletul acela ce morții rugase
 La locul său umed intrarea să-i lase,
 În groapă intră,
 Iar echo departe apoi repetă:

„Dar ochii satanii în umbră lumină,
 Ca doi cărbuni roșii în noapte roșesc,
 Ca două stelute ce-n nori strălucesc,
 Și negrele-i aripi pe capul-mi se-nclină!“

(1844)

DOMNUL DE ROUĂ

I

—Luna, ca o sferă, dupe-o stâncă verde,
 Varsă dulci lumini.
 O copilă jună trece și se pierde
 Printre verzi grădini.
 Fața ei e dulce ca lumina nouă
 Lunii pe un nor;
 Ea-mpletește-n raze și își scaldă-n rouă
 Părul bălăior.
 Poartă o cămașă splendidă ca focul
 Soarelui pe râu;
 Ca un arc în ceruri îi strângea mijlocul
 Străluciosu-i brâu.

II

—„Oh! ferice fie calul ce aduce
 Pe amantul meu!
 Căci de șapte zile fața lui cea dulce
 Nu-o văzusem eu.“

— „De n-ai fost tu bine, zise cu mustrare,
De-a fost ne-ngrijire, și mai rău îmi pare,
Sufletelul meu!“
Apoi pleacă fruntea ca să o sărute
Domnul cel frumos;

Fața ei cea albă cu trăsuri plăcute
Luce grațios.
Iar la focul lunei sclava cu plăcere
Plimbă calul alb,
Ce, sub mâna-i mică, merge în tăcere
Peste plaiul dalb.

III

— „Lasă-mă-a purcede! nu vezi tu, fetiță,
Razele de zori!“
— „Nu e raza zilei; ci a mea guriță
De vermelii flori.“
— „Nu... aceasta-e ziua!... trebuie-a mă duce.
O, amanta mea!“
— „Nu! vei sta cu mine, viața este dulce!“
Fata îi zicea.
— „Printre vise rele, trista mea ursită
Una dată-a zis:
«Lero-împărate! tu iubești o scită
Dulce ca un vis;
Cum se face noapte de la Istrul mare
Către Olt te duci,
Ca să ștergi de lacrimi cu o sărutare
Ochii ei cei dulci...
Află că o dată soarele pe cale
De te va găsi,
Într-o rouă dulce cu zilele tale

Te va răsiți.»“
 — „Este încă timpul, mirele meu dulce!
 Ziua n-a sosit...”
 — „Să aducă calul!” Calul se aduce;
 Stelele-au albit:
 Pe un drum de peatră domnul își repede
 Sprintenu-i fugar;
 Dupe-un vârf de stâncă draga lui îl vede
 Lăcrimând amar.
 — „Noapte, oprește-ți zborul! stele mândrioare,
 Mai stați în eter!”
 Astfel roagă încă juna plângătoare
 Căutând la cer.
 Iară printre umbră o cetate-albește;
 El s-a bucurat.
 Însă, o, durere! soarele lucește...
 Domnul s-a-nrouat!

DOAMNA LUI NEGRU ȘI BARDUL

E spelndidă masa și vinuri străine
 Se varsă spumând
 Prin cupe de aur; iar domnul răsând
 Voiește să-nchine.
 Aici cavalerii vestiți în bătaie
 Prin luptele lor,
 Cu tinere dame, brunete, bălaie,
 Vorbeau de amor.
 Iar doamna frumoasă și jună soție,
 Cu ochii în jos,
 Lasă să se vază a sa bucurie

Râzând grațios.

— „Să vie străinul ce cântă afară,
Să cânte aci!“

Așa vorbi domnul și toți așteptară.
Străinul sosi.

— „Cu voi bucuria și dulcea plăcere,
Oaspeți străluciți,

Iar viața-vă cure ca râul de miere,
Să fiți fericiți!“

— „Dar ce ai tu, doamnă? Ce iute schimbare
Ce-ai tu de suspini?

Ca spicul cel galben tu fruntea înclini,
O, dulce suflare!

De ce tăceți, oaspeți? O, doamne frumoase,
De ce stați tăcând?

Ia harpa, străine, cu bucle-auroase,
Ia harpa curând!

Și pentru aceasta să dați lui îndată
Tot ce am mai scump eu,

Să-i dați lui chiar cupa-mi în aur lucrată
Și chiar calul meu!“

— „La alții dă cupa, la alții dă calul!
O doamne, eu cânt

Cum fâșie plopul, cum vâjje valul,
Cum vuvuie-un vânt!“

Străinul începe o tristă cântare.
Oaspeții, uimiți,

Se-ncânt d-armonie, deșeartă pahare,
Se cred fericiți.

— „Mie credință tu mi-ai jurat
Pân' la morminte unde tot moare.
Oh! frumuseții putem noi oare
A nu fi crede cuvântul dat?

Pentru mărire mi-ai făcut rău,
 Jertfind iubire și răsfățare
 Viața ta trece în întristare,
 Cerul răzbună pe bardul său.
 Vai! pentru tine eu pătimesc!
 Viața-mi se scurse fără junețe,
 Plină de lacrimi și de tristețe.
 Cu toate astea eu te iubesc!
 Amorul arde în sânul meu
 Bătut de doruri apăsătoare
 Ca roua dulce p-o tristă floare
 Ce se înclină sub doru-i greu.
 Adesea chipu-ți desfătător
 Ca o lumină printre morminte,
 Vine, surâde, mi-aduce-aminte
 D-acele timpuri de sânt amor!
 Astfel aruncă ochii pe flori
 Pasărea blândă până ce moare.
 Murind, ea încă ar vrea să zboare
 Pe o ghirlandă de sărbători.
 O rugăciune voi să-ți fac eu
 Și a mea frunte să se încline!
 Revarsă două lacrimi line
 Căci azi mă lasă sufletul meu!"

Străinul precurmă cântarea-i îndată.
 El nu mai putea
 Să cânte de lacrimi. Iar doamna zâmbea
 Prin plâns astă dată.
 A doua zi însă pescarii găsiră
 În Argeș pescând,
 Un june cavaler și-apoi o liră
 Aflară câtând.

PEȘTERA MUȘTELOR

I

În dumbrăvi poetici, în bazin săpat
    În granit cu fețe,
Se scâldea frumoasa fie de-mpărat
Cu-ale sale slave rari în frumusețe.
Soarele se culcă în aburi de rubin
    Și se varsă dulce
Pe-ale lor cosițe ce nundea lin;
Apa-n bobișoare, p-al lor fraged sin,
    Ca roua-n crini luce.
Peste-ai lor albi umeri, care strălucesc
Sub a lor ninsoare,
Grațioase roze repede-nfloresc
    Și lucesc la soare.
Sclavele domniței par în acest loc
    Asfel cum pe mare,
Printr-al lunei pline brâu voios de foc,
Miriade raze scânteie, se joc
    Fără de-ncetare.
Dar un zmeu sosește p-un fugar spumos,
    Intră prin grădină;
Caută din dosul unui pom stufos
Sclavele frumoase ce se joc voios
    Cu-alba lor regină.
Ochii lui se lasă pe regina lor
    Și-ai săi ochi se-ncântă;
După cal coboară și pășește-ușor.
Stă, privește,-ascultă și, c-un iute zbor,
    Pe bazin s-avântă.

II

Zmeul încalecă, fuge cu vergura,
Fuge pe vale;
Calul se turbură; zboară, se spumegă,
Mușcă-n zabale.

Zmeu-ii frânele, repede-i sângeră
Coasta spumoasă;
Cerul se scutură, munții se leagănă...
Vijelioasă,

Cerul se scutură, munții se leagănă...
Brazii săltară,
Cerul cu stelele, brazii cu stâncele
Se confundară.

Văile murmură, frunzele freamătă,
Aerul sună:
Pletele verginei, sparte, sub aure
Scânteii la lună.

Însă la peștera stâncilor alpine
Calul atinge;
Sforăie, nichează. Zmeul cu vergura
'N umbră se stinge.

III

Regele preurmă, cu călări d-ai săi,
Calul lor ce zboară.
Dar din peșteri zmeul varsă pe flăcăi

Muște veninoase ce-n acele văi
Caii lor omoară.

Dupe-atunci când pasă turmele pe plai
Lângă grota lată,
Zmeul socotește că-s ostași pe cai
Și răvarsă musca care-ucide, vai!
Orice vită-ndată!

(1858)

HEROL

Herol la morminte se duce și plânge
Promisa lui moartă cu fruntea sub flori.
Din fruntea lui cură sudoare de sânge;
Iar stelele d-aur se-ngână cu nori.

O, rară minune! Mormântul tresare
Și-ndată deschide și sânul-i de lut,
Frumoasa promisă de marmură pare,
Iar luna luminează din spațiul tăcut.

Pe mantia-i albă, cosițele-umbroase
Ca noaptea cu ziua se-ngână, apărând
Și brâul ei d-aur, cu raze lucioase,
Încinge ferice mijlocu-i plăpând.

Dar fața-i străluce d-acea frumusețe
Ce nu-i cunoscută la neam omenesc,
Și rozele-s stinse pe dulcele-i fețe,
Cătarea-i perdut-a cel foc fecioresc.

— „Părinții-mi nu vrură să fiu eu soție
Acelui ce-n viață-mi atât am iubit,
D-atunci în durere, plătându-mi junie
Se stinse cu viața, cu tot ce-am dorit.

Dar relele tele mă turbură foarte
În lumea de pace din care sunt eu,
Și viu să te mustru de ce lași spre moarte
Să cază-al tău suflet, o, sufletul meu!

Acela ce moare se perde-n uitare;
E lege-a naturei ce tot a coprins;
Un om ne se perde, căci alt om dispăre;
Un crin nu se fană, căci alt crin s-a stins!“

— „Prea dulce fantasmă! Pe lumea de doruri
Sunt singur... d-acuma, vai! nu mă lăsa!
Când ești în locașul cereștelor horuri,
O zi de plăcere mai pot eu gusta?

Oh! fără de tine tot este durere;
Pământul și cerul în doliu îmi par;
Și sufletu-n viață nimica nu cere,
Oricare plăcere se schimbă-n amar.“

Într-astfel amantul fantasmei vorbește;
Fecioara-l ascultă pătrunsă de dor;
Rădică la ceruri, ce-n aur lucește,
Cătarea sa plină de plâns și de-amor.

— „Vai! dacă crezi însuți, mai zise răpită,
Că nu poți în viață să fii fericit,

Dorința ta dulce să fie-mplinită!
Pe brațele mele dormi, suflet dorit!"

Pe sânul fecioarei el capul înclină,
Se-mbată de vise și dulci răsfățări
Și-n noapte s-aude șoptire divină
De blânde complângeri, cerești sărutări.

Dar când aurora prin noapte s-arată
Și varsă flori d-aur pe tristul pământ,
Drumașii găsiră cu fața-ntristată
Un june cadaver zăcând p-un mormânt.

(1858)

REVERII

O FATĂ TÂNĂRĂ PE PATUL MORȚII

Ca robul ce cântă amar în robie,
Cu lanțul de brațe, un aer¹ duios,
Ca râul ce geme de rea vijelie,
Pe patu-mi de moarte, eu cânt dureros.

Un crin se usucă și-n laturi s-abate
Când ziua e rece și cerul în nori,
Când soarele-l arde, când vântul îl bate,
Când grindina cade torente pe flori;

Așa făr' de veste pe zilele mele
O soartă amar a bătut,
Și astfel ca crinul de viscole rele,
Pe patu-mi de moarte deodată-am căzut.

---

1 Aer - arie.

Abia-n primăvară cu zilele mele
Plăpândă ca roua abia am ajuns,
Atuncea când cântă prin flori filomele,
O crudă durere adânc m-a pătruns.

Amară e moartea când omul e june,
Și ziua-i frumoasă, și traiul e lin,
Când paserea cântă, când florile spune
Că viața e dulce și n-are suspin!

Să moară bătrânul ce fruntea înclină,
Ce plânge trecutul de ani obosit;
Să moară și robul ce-n lanțuri suspină,
Să moară tot omul cu suflet zdrobit!

Iar eu ca o floare ce naște când plouă
Creșteam pe cunună să am dezmierdări,
Și mie amorul cu buze de rouă,
Cu inimă dulce, îmi da sărutări,

Ca frunza ce cade pe toamnă când ninge
Suflată de vânturi aici pe pământ,
Ah! juna mea viață acuma se stinge
Și anii mei tineri apun în mormânt!

CÂNTECE DIN EXIL

Insecta chiar se-mbată de soarele cel dulce
Sub care providența un loc i-a însemnat
Și paserea, în toamnă, în alte țări se duce,

Dar iară se întoarce când timpul s-a schimbat.
Dar pentru noi, al țării plăcut și dulce soare
A încetat în viață d-acum a lumina.
Oh! plângeți țara voastră cu lacrimi arzătoare!
Oh! plângeți România ce-nclină fruntea sa!
Da, inima bătut-a l-a țării înviere,
Deci inimile voastre să se fărâme-n chin!
Da, ochii-au vărsat lacrimi la marea sa durere,
Deci ochii să se stingă pe un pământ strein!
De ne luau ei viața, o, patrie iubită!
Nu ar fi fost mai aspri cu fiii exilați,
Am fi voit cununa martirilor iubită
Decât pe alte țărături de tine depărtați.
Ei ne-au respins, o, țară! în țările străine
Ca astfel să răcească amorul ce-ți păstrăm,
Și inimile noastre să fugă de la tine,
Și, amărâți de doruri, noi să te blasfemăm!
Mă bucur d-aer liber, de viață, de lumină,
La neamuri ce virtutea a nobilat măreț.
Aicea nici o frunte sub sabia străină
Nu vine să se plece în hulă și despreț.
Dar este fericire când nu sunt lângă tine,
Când știu ce suferințe vin a te întrista?
Pot fi ferice, oare, și pot gusta vrun bine
Când sabia străină înclină fruntea ta?
Acela care vede plăpânda fericire
Pierind ca visul d-aur sub ochiu-i întristat,
Acela care vede sărutul de iubire
Pe a miresii buză sub moarte înghețat;
Acela ce-mpletește ghirlanda cea de nuntă
Și-n loc d-o dulce frunte, o pune p-un mormânt,
Acela singur știe ce suferință cruntă
Simțit-a al meu suflet la dorul țării sânt!

O, țară, Românie, o, dragălașă floare!
Tu pleci pe moarte fruntea în dimineța ta
Ca o fecioară dulce ce jună încă moare,
Și lacrimile noastre nu pot a o scăpa.
Ah, dacă aste plângeri ca un prefum¹ de noapte,
Spărgând acele valuri albastre din eter,
Ajunge-vor la tine în dureroase șoapte,
Divină provedintă, fă-ndată ca să pier!
Ce rău făcut-am ție, o, țară de durere!
Ca să atragem ura-ți? Într-un extaz d-amor
Am vrut să fii ferice, s-ai viață și putere
Și, pentru-a ta mărire, voios am vrut să mor!
Cu toate-acestea, țară, tu ești nefericită,
Și te iubim mai tânăr în suferința ta.
Imaginea ta dulce ca fantasma iubită
În nopți d-amărăciune vine-a mă îmbăta.
Eu te iubesc, o, țară, precum iubim o floare
Pe care vântul morții înclină pe pământ,
Mi-ești dragă ca lumina ce-n sânul nopții moare,
Ca o amantă dulce ce cade în mormânt.
Ferice este-eroul cu fruntea podobită
De lauri glorioase, și-nceată d-a trăi!
Ferice este-amantul ce vede-a lui iubită
Ca floarea dimineții pe sân-u-i a zâmbi,
Și, savurând nectarul în prima sărutare,
Depune a sa viață și zice: am trăit!
Când ochii te văzură, o, țară de-ntristare,
Săltând de fericire, de ce nu am murit?
O, timp ce schimbi în lume tot lucrul, rău și bine,
Și țară, și plăcere tu nouă ne-ai luat,

---

1 *Prefum, profum* - parfum.

Lăsându-ne abateri, dureri, amare chine
 Și-o inimă în care credința s-a uscat;
 Nu-ți cer eu fericire, nici zile dulci și line,
 Nimic din câte-n viață eu încă n-am gustat,
 Nu voi, nu pot a-ți cere nimica pentru mine:
 Îți las cu trista-mi viață tot ce tu nu mi-ai dat;
 Dar cer o zi frumoasă, o zi de bucurie,
 De glorie, de viață, acestui drag pământ.
 O, timp, dă-i libertatea, dă-i vechea viteză!
 Și d-astăzi sufle vântul pe tristul meu mormânt!

LA LAMPA MEA

Tu te consumi, o, lampă! dând raze luminoase;
 La lucrul meu ca tine eu însumi mă consum,
 Voind a da lumină acestii țări frumoase

Ce relele supun.

Avem aceeași țință, aceeași misiune,
 Dar tu de când servi mie, o, lampă,-ai ruginit,
 Și eu de când serv țării, vai! trebuie a spune?

Cu inima-am slăbit!

Și n-am produs nimica! Acum ca altădată
 Copiii săi cei vitregi în taberi se dezbin:
 Acum ca mai-nainte ea este-ngenuncheată

Sub jugul cel străin!

Nu simte nici durerea ce suferă de heară,
 Nu simte nici rușine de umilița sa,
 Nu simte că mai bine într-un mormânt să piară

Decât a se pleca!

Tu știi, o, dragă lampă! acele nopți amare,

Trecute în veghere, ca să-i aflăm cântări,
 Prin care să-i aprindem, în sufletul ei mare,
     Frumoasele-aspirări?
 Dar vântul de la dânsa au dus aceste cânturi;
     Ea nu le-a ascultat.
 Tot astfel și suspinu-i s-a mestecat pe vânturi,
 Și lacrima-i cu sânge în râuri a picat!
 Cântarea libertății acum e înecată
 De strigătul acelor ce cheamă arzător,
 Să-i urce la putere și să devie-ndată
     Tirani, la rândul lor!
 Și sufletele slabe și fără de mărire,
 L-a patimilor voce, mai repede alerg,
 Tirani și robi, în noaptea de moarte rătăcire.
     De o potrivă merg.
 Lumină încă, lampă, o odă, o cântare,
 Și dacă și d-acuma noi nu vom izbândi,
 Atunci, având dovadă că nu mai e scăpare,
     Chiar eu te voi zdrobi.

EXILATUL

Râzândă bucurie lumină juna față;
 Cu vise dulci speranța tot sufletul răsfață;
 • Dar tu stai în tăcere, străin necunoscut!
 În sărbătoarea noastră tu singur ești tăcut!
 Îmbată-te de viața ce ne surâde nouă,
 Căci viața omenească se duce ca o rouă!
 Nu voi plăceri molateci născute-n sărbători!
 Nici tinere fecioare, fragile, blânde flori;
 Dar dați-mi mie țara ce sufletului place,
 Și grijile-mi amare în flori se vor preface!

LA PATRIE

I

Revarsă, dulce patrie,
În cânturile mele
Și tinerețea dorului,
Și lacrimile tele!

Aici afla-vor sinceră
Și caldă răsfățare;
Aici oricare lacrimă
Se va preface floare.

Iar cântecile-mi tinere,
În doru-ți nobilate,
De grații dulci, angelice,
Vor trece cununate.

În noaptea viitorului
Durerea ta vor spune,
Făcând să cure lacrimi
Din inimile june!

II

Nu mai este țară mai desfătătoare!
Cei străini se mir!
Acolo străluce, ca june fecioare,
Luncile la soare
Cu brâuri lucioase, cu plete de fir!

Dar, o, crudă soartă! cetele străine
Smuls-au din cosițe florile divine;
Sub a lor picioare sânul-i a călcat,
Oh! și nici un suflet dorul n-a mișcat!

III

Albele fecioare cu cosiți frumoase
Colo dănțuiesc:
Ca fluturi ce scutur aripi auroase
Pe crinii ce cresc.

Dar vai! ochiul nostru, dacă le privește,
Într-un râu de lacrimi dulce se topește,
Cugetând c-aceste fiice sunt ursite
Să dezmiere numai inimi înjosite!

IV

Multe harpe cântă cânturi tinerele,
Blânde ca marmura dulcii aurele,
Printre viorele!
Dar aceste harpe nu mai îndulcesc
Chinurile tele, țară ce doresc!

V

Fiii tăi sunt mândri de mândrețea lor!
Dar ce folosește
Patriei române chiar al lor amor?

Umbra-i învelește!
Viața lor se scură fără de mărire;
La benchetul vieții n-au nici o numire!
Cei răi acoper pe cei buni ai tăi
Cum coprinde pirul rozele pe văi!

PLÂNGERILE POETULUI ROMÂN

— O, pentru ce, poete, în cânturile tale
Tu plângi această țară în care te-ai format?
Și florile ce crește în astă verde vale
Le spui cu ochii-n lacrimi că iarna-a-naintat?

Dar ce lipsește oare acestor țări frumoase?
Nu vezi locuitorii cât sunt de mulțumiți?
Că nimeni nu se plânge de zile dureroase
Ș-aceasta dovedește că ei sunt fericiți.

Când plângi această țară tu ești în amăgire!
Legi, arte, instituții în sânu-i înfloresc;
Tot ce cheazășuiește o dulce fericire,
O dulce-ndestulare, nimica nu lipsesc.

— Nimica nu lipsește din câte zici tu mie,
Aici pământul nostru e binecuvântat,
El varsă râuri d-aur; dar îți voi spune ție:
Lipsește libertatea, și tot e întristat.

UN TÂNĂR ROMÂN MURIND ÎN STRĂINĂTATE¹

Cum paserea ce pleacă în locuri depărtate
Se-ntoarce iar în țara de unde a plecat,
D-o suvenire dulce, vai! inima mea bate
Și zboară spre pământul în care s-a format.

Căci am văzut adesea pe muma doritoare
Copilului său dulce, o lacrimă ștergând;
Eu nu aveam o mumă să-mi șteargă-a mea plânsoare,
Eu nu aveam pe nimeni și am trecut plângând.

Dar hora grațioasă a zilelor junele
Acum se întreprinde, eu trebuie să mor!
Frumoasă rondurelă², pe aripile tele
În țara mea iubită, de ce nu pot să zbor?

O! moarte, mai așteaptă, căci eu sunt tânăr încă:
Pe douăzeci de roze îmi număr anii mei!
O! moarte, crudă moarte, abia-am ajuns sub stâncă,
Și tu din vârful-i numai ai dreptul să mă cei!

---

1 Goga, mort la Paris (n.ed.1865). Este vorba de tânărul Mihail Goga, care, după ce studiasse științele naturale la Berlin, fusese trimis în 1845 la Paris, unde a murit în aprilie 1846. Deci datarea poeziei e greșită.
2 Rondurelă - rândunică.

Când toamna vieții vine, o frunte se-ntristează,
Amorul rupe arcul și zboară răzător;
Ghirlanda aurită de vise încetează,
Și inima ce-ngheață nu simte nici un dor.

Așa acel ce trece pe-o vale-ncântătoare
Și-adună toată floarea ce el a întâlnit,
Mai caută să vadă d-a mai rămas vro floare,
Și dacă nu mai vede, se duce mulțumit.

Iar eu, a cărui viață fu numai poezie,
Ghirlandă împletită de grații și d-amor,
Voiam să gust suava-i și dulce ambrozie¹
Și-n aurora zilei eu nu voiam să mor!

Așteaptă, dragă moarte, ca să mai văz o dată
Acele văi frumoase în care am născut,²
Să simț, murind, pe sânu-mi o lacrimă-nfocată,
Să-mbrățișez părinții și frații ce-am avut!

Dar vai! deșartă rugă, căci viața-mi se va stinge
Cu soarele de astăzi, pe-acest străin pământ,
Și fruntea mea cu roze, ah! nimeni nu va-ncinge,
Și nimeni nu va plânge pe tristul meu mormânt.

---

1 *Ambrozie* - în mitologia greacă, hrană a zeilor despre care se spunea că dă tinerețe veșnică și nemurire.

2 *Am născut* - formă calchiată după franceză pentru „m-am născut”.

MUMA TÂNĂRĂ

I

Lăutarii cântă hore grațioase!
Tinerii feciori
Cată după părul fetelor frumoase
Să răpească flori.
Ca dulci fragi de câmpuri, albele fete
Dulce rumenesc,
Apărând cu mâna mândrele cosițe,
Sărutări pe gură las de le răpesc.

II

— Dar tu, femeie tânără,
De ce stai gânditoare?
În gene-ți văz o lacrimă
Ca roua pe o floare.
Vezi, pruncul tău ne fermecă
Cu chipul său cel dulce;
Ca fluturul sub auru-i,
El sub cosiță luce.
Da' tu-l privești și lacrima
În gene-ți strălucește...
O, spune, mumă tânără,
Ce cuget te răpește?
— Când ochii mei îl caută,
Eu cerc durere-amară,
Gândind că-n cursul anilor
Va fi rob el în țară!

LA CONSTANTIN NEGRI¹

O, Negri! inamicii a tot ce dă mărire
Și viață României nu-ți vor putea ierta
Că ai luat o parte de lauri la Unire

Prin insistința ta!

A face-un singur popol, o singură domnie
Din două, a restrânge atâtea postulani²,
Crezi tu că o să facă vreodată bucurie

Acestor sclavi tirani?

Cuvântul datorie spre țară e un nume!
Și patria o umbră, mărirea, un eres!
A face să rămâie disprețuită-n lume

Și-n umbră mai ales;

A pune interesul persoanelor 'nainte
De interesul țării; a nu simți vrun dor
Când jugul rău apasă aceste locuri sante,

Aceasta-i legea lor!

Ei nu știu că rușinea, că viața degradată
A țării lor pe dâșii dodată îi lovesc,
Că arborul când cade, și frunzele-i dodată

Cu el se ofilesc.

Întrebe pe un vierme ce naște într-o floare
De-i pasă dacă planta, plăpând locaș al său,
E verde și frumoasă, sau vestezește, moare

Sub dintele lui rău?

1 *Negri, Constantin* (1812-1876), om politic, militant pentru Unire.

2 *Postulan* - postulant, persoană care cere un post.

Întreabă-l dacă știe că floarea ce-el devoară
O dată vestezită, surpată pe pământ,
El însuși se abate și trebuie să moară?

Să între în mormânt?

Nu face însă astfel vâslașul cel cu minte:
El îngrijește vasul a nu cădea pe stânci,
Căci vasul spart, el însuși coboară în morminte,
În undele adânci!

Unirea are încă mulți inamici puternici,
Căci noaptea și cu ziua se-ngână depărtat,
Și paserile nopții, simțindu-se netrebnici,
S-agită ne-ncetat!

Nu! noaptea nu își lasă umbra ce ea apucă
Decât când e respinsă de soarele ceresc,
Ne trebuie lumină ca noaptea să se ducă!
Cu cei ce o doresc!

LA UN AMIC SĂRAC

Bogații în mijlocul plăcerilor nebune
Tresar de multe ori,
Crezând că umbra morții pe fruntea lor se pune,
Și că se schimbă-n lacrimi ale ursitei flori!

Tu știi că tot ce are o formă se zdrobește,
Tu știi, amicul meu,
Că dupe om în viață nimic nu mai trăiește
Decât virtutea albă a sufletului său.

De îți lipsește ție o casă strălucită
 Cu marmor răpitor,
 Și dacă locuința de toți e părăsită,
 Tu știi ce preț a pune pe vizitele lor:

Tu știi că interesul conduce astă lume,
 Și-acești trăitori morți
 Speculă simțământul, virtute, fală, nume,
 Și pe a țării viață aruncă ai lor sorți.

La poarta sărăciei, nu, câinii nu s-adună!
 Și tu, ce-ai deșirat
 Dupe a lumii frunte râzânda ei cunună,
 Ce trebuie să cugeți-nainte ai aflat!

Ferice cel ce poate, de orice lanț-nainte,
 Să spargă jugul său,
 Acela singur poate să meargă în morminte
 De orice lanțuri liber, cum tu faci, dragul meu!

LA UN AVUT

Da, dintre toți avuții din astă țară mică,
 Acela care știe mai bine-a risipi
 Comorile de aur cu arta cea antică,
 Ești tu, nu te-ndoi!
 Porfirul¹, și ivorul², și aurul îngână

¹ Porfir - purpură.

² Ivor - ivoriu, fildes.

Locașul tău ferice în gustul cel mai fin,
În luxul cel mai splendid la care-a artii mână

Dă sufletu-i divin.

La masa ta de oaspeți cu inime voioase
Cristalul rivaliză cu porțelanul dalb,
Și rozele, și crinii, cu june grațioase

Cu gâtul lor cel alb.

În cupe râde vinul în spume-mbălsămite
Și face să recheme pe zeii cei uitați,
Și roabele antice să vadă înlocuite
De servi muiati în aur ca fiii de-mpărați!
Dar poți a-mi spune mie cum în apropiere
D-a trece astă vale pe care ai albit,
Tu mai înalți palaturi la viață și plăcere,

Când viața s-a finit?

Știi dacă de la tine și până la morminte
Mai este loc d-o noapte, sărmane pieritor?
Te-ascunzi fricos, de moarte, bătrân fără de minte,

Când tu ești muritor?

În darn vei da tu aur arhanghelului morții,
El nu primește mită, și-atuncea, vai! în plâns,
Vei înțelege, oare, că împotriva sorții

În darn averi ai strâns.

Vei părăsi palatul, femeile frumoase,
Și oaspii tăi, și servii, și toți te vor lăsa.
Moștenitorii însă la mesele-ți luxoase

Bând, vai! te vor uita!

LA UNIRE

„Așadar nici Unirea a României soartă
Nu poate să o schimbe aicea pe pământ?
În cărțile ursitei ea este scrisă moartă,
Ca celelalte neamuri ce astăzi nu mai sunt?“
Așa răsună tristă cântarea desperării
A celor ce văd umbra plăpândii lor ființi
Mai mare decât umbra nemărginit-a țării
Și a viitorimii! bărbați cu mici credinți!
Nu! nu! Unire dragă! tu nu faci ce zic ei!
Un râu, ieșind din sânul sorgintii ce îl varsă,
E mic, dar cât se scură, cât trece printre văi,
Se umflă, se lățește, și mare se revarsă.
Așa și tu vei crește, cu timpul, o, Unire!
Pieri-vor și tiranii și robii demni de ei,
Ursita îți păstrează, în viitor, mărire,
Și viață, și putere să dai la frații mei.
Atunci aceste patimi ce nu cunosc cuvânt,
Ce nu cunosc nimica a fi mai sus de ele,
Unire! se vor stinge ca niște mori de vânt,
Ce-ncongiură de umbră lumina unei stele.
Al lebedei pui este, când a venit la viață,
Urât; nimic nu spune că va veni o zi
În care o să fie o pasăre măreață.
Așa, Unire sântă, tu ești ursit-a fi.

LA UN POET

O, poete, muza ta
A pierdut a sa junie,
Și suava poezie
Ce pe toți îi îmbăta
Cu torente d-armonie?
Unde rozele-au zâmbit,
Spinii le luară locul;
Floarea mortii, siminocul
Peste crini a răsărit.
Gheța-nlocuiește focul!
Nu știm noi că-aice jos
E o vale de suspine?
Cată să o știm prin tine,
O, poetul meu frumos,
Cu cântări dulci și divine.
Cerul roza-a născocit,
Prin parfum să ne răpească
Boarea să ne răcorească,
Și poetul fericit
Inima să-ntinerească.
Iară tu, poetul meu,
Poți să verși veninul tău
În cântările senine,
Dar atât cât să faci bine
Și să nu îneci în rău
Zilele cele puține.
Pasărilor negrii seri

Sunt destule să cobească
Vijelii, să veștejească
Florile de primăveri,
Și tirani ca să lovească.
Tu încinge lira ta
Cu a zeilor cunună,
Și cum varsă dulcea lună
Pentru toți lumina sa,
Varsă inima ta jună.

LA ZIUA ANIVERSALĂ

Zi aniversală! Zi de bucurie,
Ce-așteptam atâta într-a mea junie!
Ce-mi aduci tu oare pe acest pământ?
Dulce fericire sau al meu mormânt?
Când veneai odată, zi de bucurie,
Câte dulci dorințe n-aduceai tu mie!
Câte mâni iubite mâna-mi nu strângea!
Cupa unui frate cupa mea lovea.
Ochii unei mume, plini de lăcrămioare,
Mă cătau ca floarea pe un dulce soare!
Astăzi eu sunt singur în străin pământ!
Maica mea iubită doarme în mormânt;
Oaspeții în giuru-mi nu se mai adună;
Cupele, la masă-mi, vai! nu mai răsună!
Casa părintească cade la pământ;
Iarba verde crește pe coperemânt;
Paserea de noapte geme fără seamă;

Cânele în lanțuri când și când mă cheamă.
Când se va întoarce tânăru-i stăpân,
Nu-l va mai cunoaște, căci va fi bătrân;
Inimii îi place să se amăgească...
Tot sperând că viața poate să-i zâmbească.
Dar p-această față roze de mai sunt,
Ele-s flori d-acele triste de mormânt.

LA DREPTUL CELUI MAI TARE

Drept, născut cu existența,
Mulți de mult mort te-au crezut.
Alții ți-au negat ființa,
Alții să te surpe-au vrut.
Însă tu ca înainte
Stai tot tânăr pe pământ,
Și desfizi bătrâna minte
Și puternicul cuvânt!
Regii ca să te susție,
Cu dreptate te-au mascat,
Și mai mult ți-au dat tărie,
Și mai mult te-au ridicat!
O, justiție din lume!
Adevăr de toți gonit,
Invocând al vostru nume,
Cel mai tare v-au lovit!

CÂNTEC DE LIBERTATE

(improvizat în ziua de 11 iunie 1848)

Nobili fii ai României,
Până când să suspinați?
Iată ziua libertății.
Către arme alergați!

Fruntea voastră cu rușine
Îndestul s-a umilit,
De acum libertate!
Ziua gloriei-a sosit.

Arme! arme! înainte!
Pentru țară a muri.
P-ale bravilor morminte
Dalbe flori vor răsări.

Frații noștri cei de arme,
Fii ai bravilor romani,
N-or vărsa de frate sânge
Ca să scape pe tirani.

Doamne, Doamne, îndreptează
Brațul cel răzbunător
Și inimile-nflăcărează
Într-al patriii amor.

O NOAPTE PE MALUL DUNĂRII

Amicului meu Cezar Bolliac

Era p-atunci când somnul suspinele alină,
Iar frunza șoptitoare în vânturi tremura;
Mergeam s-ascult Danubiul ce dormitor¹ suspină,
Să văz în ceață luna și trista mandolină
Subt maluri depărtate s-auz cum modula².

Căci fragedul meu suflet se consuma-n durere
Și ochii mei în lacrimi eterne se-nchidea,
Căci încetase cursul d-iluzii efimere,
Și nu puteam să aflu în lume mângâiere:
Necunoscut eu încă, vai! toți mă ocolea!

Gemea subt maluri râul, și-n noaptea cea adâncă
Se auzea un câine neîncetat lătrând;
Un vultur cu durere țipa p-un colț de stâncă,
Și cobitoarea buhă, ce n-adormise încă,
În iarba unor ziduri, ofta din când în când.

Atunci o bărculiță păru în depărtare:
Ca lebăda tăcută prin valuri înota;
Un viers sonor și dulce, dar plin de întristare;

---

1 *Dormitor* - adormitor.

2 *Modula (a)* - a trece melodios de la un ton la altul.

Lăsa să se auză în noapte o cântare
Ce cu aceste vorbe tristate¹ se lega:

„O, țară, unde legea pe fiii tăi împarte
În liberi și robiți!
De malurile tale mergem acum departe
Și suntem fericiți.

O pasere ce plânge p-o verde rămurică
În zile de dureri,
Așa suspină toate, ca trista păsărică
Și află mângăieri.

Așa suspină omul, așa suspină toate,
Și lacrimi vărsa;
Dar robul, numai robul, oh! numai el nu poate
De față a suspina!

A robului plânsoare o piatră chiar tocește
Curgând neîncetat,
Dar inimile voastre nu, nu le umilește
În cursul-i delungat

O, patrie creștină, o, țară de robie!
Acuma te lăsăm!

---

1 Tristate - întristate.

Din lanțurile tale mergem cu bucurie
La turci să ne scăpăm.¹

LA NICOLAE BĂLCESCU

A lui voce pierdută, d-atunci tot e tăcere
Și nimeni nu mai spune a patriii durere
În cânturi înfocate d-amor, de energie,
Cum într-o noapte-adâncă suspină-o vijelie.
El pare; însă lanțul tiranului nu poate
Să plece al lui suflet și lira-i s-o exploate.
A sa liră-ncetează de a mai răsună,
Dar aerul suspinii de foc încă-i păstra.
„O, copii ai României striga el dezesperat,
La robie și la moarte Dumnezeu v-a blestemat.
Auziți gemetul țării, sub loviriile amare,
Și la vocea-i de durere voi zâmbiți cu nepăsare!“
Al tău cânt de durere și mare energie
Nu-l câștigă cu ur amara tiranie,
Acordurile tele nu fură pentru sclavi,
Nici pentru ca să-ncânte tiranii cei mârșavi.

---

1 Ca urmare a prevederilor Regulamentului organic, exploatarea țăranimii s-a înăsprit considerabil în cele două principate, povara cea mai grea constând în numărul mare al zilelor de clacă pe moșiile boierești. Țăranii au numit noua lor stare „robia clăcii“. De aici, probabil, și termenul *rob* ce apare în poezia lui Bolintineanu. Fuga țăranilor peste hotare a luat în acea vreme proporții. Fenomenul e consemnat și de Bălcescu în *Reforma socială la români*: „Cei din apropierea mărginilor își lasă țara și fug peste graniță... Aceste emigrații cresc în fiecare an, iar mai cu seamă se fac în vreme de iarnă, când Dunărea înghețată înlesnește trecerea“.

FLORILE BOSFORULUI

FATA DE LA CANDILI¹

Cunoști tu pe alba fată,
Pentru care Biulbiuli²
Toate nopțile se-mbată
De cântări în Candili?

Cu păr negru, fața albă
Ca un crin dupe Burgaz³,
Și surâde lumii, dalbă
Ca lumina pe Bogaz⁴

Sub arzânda ei cătare
Mugurii îmbobocesc,

---

1 *Candili* - un sat cu o poziție desfătătoare pe malul Bosforului (*n. ed.* 1865).

2 *Biulbiuli* - privighetoare.

3 *Burgaz* - oraș în Bulgaria.

4 *Bogaz* - Bosfor.

Și pe câmpuri, și pe mare
Stelele se amuțesc.

Astfel viața mea-ntristată,
Caidji¹, s-a amețit,
Oh! de când frumoasa fată
Cu dulceață mi-a zâmbit.

Și-a mea inimă se duce
Unde cântă Biulbiuli,
Pentru draga mea cea dulce
În grădini la Candili.

FATME

Ca o copilă blondă, frumoasa dimineată
În undele-azurate se scladă cu dulceață.
Într-un sarai ce-și pierde piciorul în Bosfor,
Fatma abia născuse un prunc desfătător;
Pe patu-i de mătase din somnu-i să trezește;
Știind că este mumă, ea fericit zâmbește
Și zice să-i arate copilul ei iubit
Ce-n leagăn, sub vâl mândru, e încă adormit.
În vise ea își face copilului său dulce
Un leagăn splendid d-aur c-un diamant ce luce
Ca soarele; veșminte curate ca un crin,

---

1 Caidji - caiegiu, barcagiu pe un caiac.

Și grațios cusute cu pietre de rubin;
 O sută halaice¹, tot fete de mușiri²,
 Să-l legene prin cânturi de tinere iubiri,
 Și ea, sârmana mumă! să șază lângă el,
 Să vază și să soarbă surăsu-i tinerele;
 Să nu-i dea timp a plânge, nici să se înspăimânte,
 Să cate o femeie ce știe să descânte
 Dăochiul, ca să șează în casă lângă el,
 Și când s-o face pruncul ceva mai măricel,
 Să-i facă-o cărucioară cu roate aurite;
 Să-l tragă porumbițe cu pene poleite;
 Pe care să le măie o fată de vizir³
 Cu buzele de roze, cu coamele de fir.
 O palidă hanâma⁴ încet îl dezvălește,
 Sultana cu ardoare pe pruncul ei privește
 Și brațele-i întinde ferice, surâzând...
 Dar vai! copilul doarme, de somnul de mormânt!
 Când muma adormise, o palidă nătrână
 Se strecură în casă, țiind un ștreang în mână,
 Ea sugrumă copilul, și, astfel, sugrumat
 Cu ștreangul de mătase, îl lasă înnodat.
 — E mort! strigă sultana. Durerea sa de mumă
 Frumoasa-i jună viață dodată o consumă.
 — Sultană! ai putere de-nfrână al tău dor!
 A curții voastră lege făcu acest omor:
 Copii din vița voastră din parte bărbătească

---

1 Halaică - slujitoare.

2 Mușir - pașă.

3 Vizir - ministru turc.

4 Hanâma - femeie din aristocrația turcă.

Având drept la domnie, n-au dreptul să trăiască.
Așa vorbește manca¹; iar muma, suspinând
Pe pruncul mort răsfăț, dulci lacrimi vărsând.
Răsfățurile sale sunt dulci și grațioase.
Acei ce le aude, vărs lacrimi călduroase.
Ea cheamă pe sultanul; el vine, și Fatmă
Salută p-al său frate și îi vorbește-așa:
— O, doamne strălucite și fratele meu mare,
Vezi fiul meu în leagăn? e mort prin sugrumare.
O mână protegeată de datine, gazî²!
A stins această floare născută de o zi.
Această crudă moarte ucide-a mea viață.
Eu mor! pe anii-mi tineri se-ntinde trista ceață
Și nici un soare dulce n-o poate risipi!
Vream să te văz, o, doamne, nainte d-a muri.
Nu ca să-ți fac muștrare că ai lăsat să fie
O lege-atât de crudă sun blânda ta domnie;
Dar ca să vărs în sânu-ți amarele-mi dureri
Ce-mi stinseră o viață frumoasă de plăceri,
Și să te rog cu lacrimi, murind în mare trudă,
Ca moartea mea să schimbe o lege-așa de crudă!...
— Îți jur! strigă sultanul, nimic eu n-am știut!
Această crudă lege de astăzi a căzut,
Ca, cel puțin în urmă-ți, o, soră, al tău nume,
Prin moartea ta amară să viețuie în lume!
El zice: dar sultana, luându-i mâna blând
Și sărutându-o dulce, adoarme suspinând.

---

¹ Mancă - doică.

² Gazî - viteaz.

Sultanul ține vorba, și datina trufașă
Se stinse prin martirul Fatmeii dragălașe.¹

BLESTEMUL DERVIȘULUI²

În toată viața voastră, p-a voastră tristă casă,
Să cânte baibuh!³
O rudă să vă moară, cu orice an ce pasă,
Și voi să trăiți încă, domniți d-al morții duh!
Durerile trecute să le-aduceți aminte!
Uitarea dorul vostru să uite-a împăca!
Flămânzi, să roadeți iarba ce naște pe morminte!
Să vă vedeți voi vița prin alții rădicată!
Căzuți la băuturi!
Să vă mușați și brațul și mâna deșirată!
Din lacrimile voastre să vă-adăpați, ghiauri!⁴
Să vă târați pe strade cu brațele rănite
Pe hârburi, nencetat!
Ca să simțiți ce chinuri, ce suferinți cumplite
Această sementie în lume a-ncercat!

1 Această istorie este foarte cunoscută la Constantinopol. Se zice că una din surorile sultanului Abdul Medjed, măritată după un pașă, născuse un prunc și găsisese pruncul sugrumat în leagăn, că această pierdere fu cauza morții tinerei mume și că înainte de a muri chemă pe sultan și îl rugă a desființa barbara datină de a se ucide copiii de parte bărbătească ce nasc în familia imperială; că sultanul promise a o face și își ținu promisiunea. (n. ed. 1865).

2 *Derviş* - călugăr musulman.

3 *Baibuh* - bufniță.

4 *Ghiaur* - creștin.

Să auziți în noapte pe boarele¹ sălbateci
 O șoaptă ca de lanțuri ce robii-n lume port!
 Pe ce veți pune fruntea în visele fantastici
 Să vi se pară vouă că-i capul unui mort!
 În casa unde puneți piciorul vreodată
 S-aflați vrun adăpost,
 Să intre cruda moarte de boale conjurată,
 Să nu mai fie pace, să nu mai afle rost!
 Pe orice-ți pune mâna țărână să se facă!
 Să vestejească floarea de care ați atins!
 Se se usuce vinul ce grijele vă-mpacă,
 Sau să se schimbe-ndată în plâns de foc nestins!

FATA POPII

De-aș fi pașă sau vizir,
 N-aș avea sileaf² de fir,
 Nici seraiul³ de granit
 Cu pridvorul aurit;
 Nici bogate caicele⁴,
 Nici eunuci⁵ privighetori⁶,
 Nici harem cu cadinele,
 Nici grădini cu scumpe flori;

1 *Boare* - vânt.

2 *Sileaf* - brâu lat în care se purtau înfipte diferite arme.

3 *Serai, sarai* - palatul sultanului sau al marilor demnitari turci.

4 *Caicel* - diminutiv de la *caic*, luntre.

5 *Eunuc* - paznic la curtea sultanului.

6 *Privighetor* - supraveghetor.

Dar mă jur pe prooroc,
Să mor fără de noroc!
Aș veni la voi, aici,
Cu o ceată de voinici,
Și-aș fura, fără de păcat,
Fata popii din Galați,
Cu păr negru și bogat,
Cu ochi dulci și lăcrimați!

MACEDONELE

ROMÂNCELE DIN CAVAIA¹

Tropotă, bubuie, plaiul Candavii,²
Lângă Cavaia,
Caii se spumegă, pui ai Moravii
Răpind bătaia,
Iată-i alunecă! umbra pământului
Nu îi sosește:
Coama lor flutură p-aripa vântului,
Nara lor crește.
Nu vezi mișcările ce fac picioarele
Iuți și ușoare,
Și cum miroasele le poartă boarele
Pe aripioare!
Ei port femeile, dalbe ca ziorile
Cele de vară.
Brâul cu armele luce ca florile

---

1 Cavaia - localitate în Albania.

2 Candavia - munți în Albania.

De primăvară.
 Nu sunt avlonele¹, nici tiranesele²
 Cele plăpânde,
 Nici elbasanele³, nici belardesele⁴,
 Fragede, blânde;
 Nu sunt nici gueguele⁵ aspre, sălbătice,
 Nu sunt albane;
 Sunt flori de măgură, flori păduratice,
 Mândre romane;
 Fugi, trecătorule! pleacă-ți cătările
 A nu le strânge
 Flacăra ochilor! căci înfruntările
 Se spăl cu sânge!
 Boarea le scutură aurul pletelor
 Ce răurează
 Drag sub fachioalele⁶, farmecul fetelor
 Ce le visează!
 Iată-le armele și frumusețele
 Le împovară!
 Crinii și rozele mângâie fețele.
 Ochii ard în pară.
 Trec și în urmă-le umbra ce scânteie
 Se mai umbrește!
 Tropotul cailor scade, se mântuie,
 Se risipește⁷.

---

1 *Avlonă* - femeie din Avlona, Albania.

2 *Tiranesă* - femeie din Tirana.

3 *Elbasană* - femeie din Elbasan, Albania.

4 *Belardesă* - femeie din Belarda, Albania.

5 *Gueguă* - femeie dintr-o seminție albaneză 9n. e. 1865).

6 *Fachiol* - basma.

7 Românele macedone din partea Albaniei încăleacă ca bărbații, fac cavalcade lungi, singure, fără bărbați, în costumul lor pitoresc și armate. Autorul acestor versuri a văzut o cavalcadă de femei române trecând ca săgeata pe lângă dânsul (n. ed. 1865).

SAN-MARINA¹

San-Marina astăzi are
Sărbătoare de păstori,
O serbare
De plecare
La Vardar ce cură-n mare
Alergând pe pat de flori.

Se întinde masă dalbă
Pe un plai lângă Cătun,
Cu smântână
De la stână
Și cu fagi de miere albă
Și cu vin de la Zeitun².

Dintr-o mână-n altă mână
Cupa pregiurată-n flori
Trece plină;
Beau, închină
Pentru țara lor română,
Pentru turme și păstori.

Cei bătrâni cu albe plete
Cei dintâi la masă-nchin;

---

1 *San-Marina* - Santa Marina, oraș în Macedonia.

2 *Zeitun* - nume turcesc al orașului Lamia din Grecia, vestit pentru vinurile sale.

Hora pasă
Lângă masă,
De flăcăi și june fete
Cu păr negru, cu alb sân.

Fluierile și cavale
Sună vesele cântări.
Lângă mese,
Cete dese
De copii se joc pe vale
Ca-ntr-un vis de desfătări.

Popii binecuvântează,
Și atunci toți s-au mișcat
De plecare
Către mare,
Turmele înaintează,
Toți cu totul le-au urmat

Caii poartă în spinare
Corturi, paturi, așternut,
Toată casa,
Toată masa
Și vestminte de-mbrăcare,
Tot ce au, tot ce-au avut.

Mumele, în glugi pe spate,
Poartă prunci cu păr bălai
Sau mioare
Lâncezioane.
Clopotele, legănite,
Sună depărtat pe plai.

Turma beagă, câinii latră,
Caii nichează ușor;
    Mai departe,
    La o parte,
Sub o măgură de piatră,
Cântă-n fluier un păstor.

Și pe cale mic și mare
Stă, mai cată către sat
    Cu plăcere
    Și durere,
Îi trimite fiecare
Câte-un dulce sărutat.

Seara vine, și păstorii
La pârâu toți se opresc,
    Și fac focuri,
    Și fac jocuri
Pân' ce visele-aurorii
Peste geana lor plutesc.

Astfel trece scurta viață
De străini neatârnați,
    Ca cocorii
    Și ca norii,
Când pe câmpuri de verdeață,
Când pe munții cei înalți.

Oamenii au arme dalbe
Și femeile dulci nuri¹,

---

1 Nur - farmec.

Cu gurițe
De lilițe¹,
Coame d-aur, fețe albe,
Ochii lai² ca niște muri³.

Dar durerea, vai! nu lasă
Nicăiri pe muritor.
Ce dor mare!
Ce-ntristare
Inima lor le apasă
Când oițele le mor!⁴

EDESSA⁵

Eu vă salut, o, noapte și voi, o, stele albe,
Ce disputați domnia acelu loc mereu!

1 *Liliță* - floare.

2 *Lai* - negri.

3 *Muri* - mure.

4 În volumul *Călătorii la românii din Macedonia și Muntele Athos sau Santa-Agora*, Bolintineanu descrie astfel același moment din viața păstorilor români din Pind: „Păstorii români din Pindul Macedoniei, la sântul Dumitru, se adună să serbeze o sărbătoare la Avdela, Perivoli și San-Marina, orașe mari române. După ceremonie, se aleg acei bărbați cari trebuie să rămâie spre paza caselor ce ei le părăsesc. Se aleg oamenii cei mai voinici și vârtosi pentru aceasta, preoții citesc binecuvântarea și se dă ordin de plecare. Toată mulțimea se mișcă, pleacă în cete. Soții se opresc de mai multe ori, se uită spre locașele ce le părăsesc și strigă în semn de salutare.

Cai, catâri, asini, oi, băieței, fete, bătrâni, femei și fete merg înainte. Muma poartă pruncul în glugă pe spate. Catârii poartă bagajele, coliviile cu găini, corturile etc. Păstorii din San-Marina merg spre Castoria și trec râul Vardar”.

5 *Edessa* - vechea capitală a Macedoniei.

A voastră luptă-i demnă s-o văză Dumnezeu!
 Vai! omul trece iute cu faptele lui dalbe
 Ce pierd pe calea vieții nestătătorul pas!
 Tu singură, natură, tot jună ai rămas!
 Ce s-au făcut acele troiene de popoare?
 Acele generații ce-n lume au trecut?
 Și sclavii și-mpărații? Trăiră un minut,
 Născând spre a se face țărână trecătoare!
 Ce s-a făcut acele divine frumuseți
 Ce-mpodobeau cu roze paharele-n ospete?
 Acei luți¹ cu sun² dulce ca mierea Adonii
 Ce rechemau nectarul și zeii drăgălași!
 Epiriana³ floare ai cărui sâni gingași
 Produs-a pe eroul Europei și Asiei⁴?
 Junia, frumusețea pe anii-i se certau
 Și visele din secolii ideea ei ne dau.
 Vai! tot s-a stins! putere, și viață, și mărire
 Urmă-au în uitare pe generațiuni!
 Tot ce lăsară-n lume aceste națiuni
 Sunt negrele morminte ce n-au nici amintire.
 A numelui lor șoaptă, dintr-un trecut de dor,
 Ca zgomotul ce moare, ajunge-n viitor.

Chiar dacă amintirea ne-ar fi păstrat mărirea
 În secolii ce-au să vie, morți, ce-ați fi știut voi?
 Și cugetele voastre trăiesc ori printre noi?
 În negrele locașuri aveți voi mulțumirea?

---

1 Lut - lăută, instrument muzical cu coarde.

2 Sun - son, sunet.

3 Epiriană - din Epir; *epiriana floare* - Olimpiada, mama lui Alexandru cel Mare.

4 Alexandru cel Mare.

Vai! moartea despărțit-a prin ziduri pân' la nori
 Pe morți de vii, în lume, sărmani, slabi muritori!
 Tot cade în uitare! popoare-mpovărate,
 Popoare fără țintă și fără obiect
 Să rățăcesc în noapte: durerea le deștept.
 Dar grecul, rob el însuși, aspiră libertate
 Și cată să supuie pe popoul român!
 El singur va să fie și liber, și stăpân!

În aste locuri viața atâta de frumoasă,
 Dar și atât de tristă, e toată în mormânt
 Mai mult decât în oameni, p-acest căzut pământ!
 Omoară crud p-un popol sclavia rușinoasă!
 Un popol sub robie să-nclină abătut,
 Atunci când energie, virtute a pierdut.
 Colo din vârful stâncii cascada gemătoare
 Se varsă-n valuri albe și geme printre nopți,
 În lac d-azur ea fuge, vărsând duioase șopti
 Îndată ce s-aruncă din coasta-ngrozitoare.
 Colo revarsă luna torinte dulci de foc,
 Și stelele ca visă bălaie vin, să joc;
 Zâmbesc cu fericire acestor triste locuri,
 Ca cugete plăcute ce plană un minut
 În suflete zdrobite d-un chin neabătut.
 Lumina lor pe unde să varsă-n dalbe focuri.
 Mai colo în pădure, șacalul de mormânt
 Amestecă urlatul cu murmure de vânt.
 Pe orizonte ochiul zărește cum se-ntinde
 O mare azurie sub focul cel ceresc;
 Plăceri neexprimate ne-mbată, ne robesc;
 Căci marea totdeauna vederea drag aprinde.
 Cu cât suntem aproape d-al vieții creator,
 P-atâta fericirea alină-al nostru dor!
 Să cercetăm țărâna scăpată insultării

De timpuri care samăn și secer totul jos,
 Tot, pân' la suvenirea d-un nume mincinos
 Ce moare dopotrivă în nopțile uitării!
 Să turburăm mărirea mormintelor în dor
 Și să vedem în urmă-i ce lasă-un muritor!
 Edessa nu ne lasă decât țărâna oarbă,
 Ce omul și cu timpul în fine au stricat:
 Umana lăcomie chiar moarte-a despoiat
 În restele lăsate mormintelor să soarbă.
 Așa se vor abate ce noi am ridicat,
 Așa lua-va vântul cenușa ce-am lăsat!
 Așa pieri-va încă a gloriei lucire;
 Țărâna răsipită de crivățul gemând
 Nu va putea să știe de am lăsat, trecând,
 Pe viitorul lumii a noastră amintire.
 În darn locuitorii acestui loc frumos
 Cred să auză noaptea, în vântul dureros,
 Pe piața unde fuse Edessa altădată,
 Sunări de muzici, zgomot de cupe ce închin,
 Și nichezări profunde, ce strigătele-ngân,
 Strigări de oameni, zgomot ce face o armată.
 În darn ei cred să vază, în nopți, cum se formează
 Grădini, palate, teatruri, lumini că variază!
 Nu! moartea nu întoarce aceea ce răpește!
 Trufia ce încinge pe popoli cei mari,
 Pe regi, cată să cază sub timpii cei amari.
 Căci Dumnezeu răbzună pe cel ce s-asuprește.
 Cascada varsă-n noapte desfătătoare șopti
 Și luna d-aur trece pe sânul negrii nopți¹

1 Vechea capitală a regatului lui Filip. Nu se mai vede aici decât urme de ruine. Locurile au o frumusețe rară. În timpul lui *Carasus* pe nume *Egē*. Sub următorii acestuia se numi *Edessa* și astăzi are numele de *Vodena*, sau *Apoasa*, vorbă slavonă. (n.ed. 1865).

SATIRE

CĂTRE BOIERII ROMÂNI ANTINAȚIONALI

Voi, ce vindeți cu rușine patria nefericită
Și din lacrima frățească cu trufie vă-mbățați,
Voi, a căror corp e putred și suflarea otrăvită
Ascultare mie-mi dați!

Când o armie pornește, pasările însetate
O urmează de aproape, cu un țipet blestemat,
Și din sângele ce varsă bravul care se abate,
Ele vesele se-mbat:

Astfel, când porni oștire spre cetatea românească¹,
Ca acele crude pasări după dânsa ați părut,
Și pe sângele cel nobil, și pe lacrima frățească,
Sărbători voi ați făcut.

---

1 București.

Astfel patrie și lege, și familie, și nume,
 La streini, ce vă mepriză¹, cu rușine ați vândut;
 Căci voi numai prin vânzare mai puteți trăi în lume,
 Unde crima v-a născut.

Plângi, o, nobilă țărăină a boierilor d-altădată,
 Care pentru a lor țară cu onoare au pierit!
 Nici o inimă arzândă, nici o lacrimă-nfocată
 Fiii voștri nu mai are pentru ceea ce-ați iubit.

Gloria le e streină celor care vă urma ră,
 Patria le e scăpare: a o vinde și-a trăi;
 Vitejia, nici onoarea niciodată nu aflară
 'N-a lor inimă-nghețată loc de-a se adăposti.

Umbre strămoșești, sublime, moarte pentru libertate,
 Din tăcutele morminte fruntea voastră renălțați,
 Și pe-acei al căror suflet pentru țară nu mai bate
 Anatemul revărsați.

.....
 .....

Dacă pentru-a voastră țară n-aveți însă o simțire,
 Pentru propriul vostru bine eu vă zic a vă-ndrepta;
 Un oragi² de sânge plană peste-a voastră amori re,
 Aburul nutrește focul, n-așteptați a se vărsa!

Îndreptați-vă, căci timpul nu mai suferă robie;
 Ora celor ce suspină, iată, sună, a venit.

---

1 *Mepriza* (a) - a disprețui.

2 *Oragiu* - furtună.

Înălțați al vostru suflet ofilit de mârșăvie
 Și măriți-vă cu timpul, căci românii s-au mărit.

În fortăreața de la Fetișlan
 1848, octombrie 12

LA O DAMĂ ROMÂNĂ

Tu vrei să-ți spun acuma de ce nu te iubesc?
 Ei bine! mă ascultă și află ce gândesc:
 Ești jună și frumoasă ca roza de câmpie
 Și ochiul tău durerea o schimbă-n bucurie.
 Iar fruntea ta se pleacă sub gându-ți amoros
 Ca crinul primăverei în vântul călduros
 Pe buza-ți rumeoară, trecând a ta suflare,
 Într-un parfum de roze își ia a sa schimbare;
 Dar când tot spui cât neamul îți e strălucitor,
 Amoru-ntoarce capul și fuge rătător.

Să te iubesc, pe tine? dar inima ta-i veche
 Și generozitatea nu-ncântă-a ta ureche.
 Văz sufletul tău, dragă, sub vălu-i grațios,
 S-ascunde ca un vierme prin crinul cel frumos.
 Și stelele în spațiu s-ar sparge voluptoase,
 La ale gurei mele șoptiri armonioase.

Dai, vai! a ta gândire pe când eu îți vorbesc,
 S-avântă după titluri ce visele-ți răpesc,
 Ș-amorul meu, o, dragă, tu vezi, s-avântă, zboară
 Râzând de bătrânețea ce inima-ți congioară.

CALUL ȘI MISTREȚUL

Un mistreț odată turburase râul
Unde calul, mândru, căci nu știa frâul,
Merse de bău;
Cearta se născu.
Calu-n ajutoru-i pe om îl chema;
Ca amic îl lasă a-l încăleca.
Apoi se întoarce către inamic,
Cavalerul trage sabia: *Guic!...*
Bietul mistreț moare
Culcat sub picioare.
Apoi către cal
Zise triumfal:
— Mie-mi pare bine că eu te-am scăpat;
Cu prileju-acesta eu te-am înfrânat:
Aflai ce servitii poți să faci tu mie.
Zice și conduce calul în robie.
— O, ce fără minte astăzi m-am purtat!
Strigă-atuncea calul foarte întristat.
De mistrețu-acela căutând răzbuna,
Iată-mă-n robie pentru totdeauna!